

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΤΕΤΡΑΔΙΑ

ρ 8

Ὁ κ. Θ. Καστανάκης
τὸν τὸ ρομάντο του
«*Οἱ Περγκηπες*» λῆθε
τὸ βραβεῖο τοῦ 1924
στὸ Διαγωνισμὸ τοῦ
Ζηριάκη.

ΑΠΡΙΛΗΣ
1925

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΠΟΥΛΑΜΕ ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Κώστα Γααγκαράδα : <i>Ναμία</i> .—Ρομάνοιο μ' αφηγητική διάθεση.	20.
Νίκου Νικολαΐδη : <i>Ο Σκέλεθρας</i> , κι άλλα διηγήματα μαζί.	20.
Α. Μαδίλη. <i>Τὰ άπαντά του. Πολυτελειώστη έκδοση.</i>	55.
Δ. Βουτυρά : <i>Οί Άλανιάρηδες Δρ. 10. Ο Θοήνος των Βοδιών.</i>	15.
Δρ. Σκουφοπούλου : <i>Πελλός και κινούτσικος. ίδες.</i>	8.
Α. Ταγκόπουλου : <i>Άγαπώντας.</i>	13.
Είρ Δεντρινοῦ : <i>Εξαρτιοῦς.</i>	8.
Η. Άτρείδη : <i>Πρός Τάσεις και Σκοπούς Νεοελληνισμός.</i>	6.
Αντρέ Έβ : <i>Μει. Άθ. Σαραντίδη : Οί Μαύρες Μάσκες.</i>	12.
Α. Εκμπάνη : <i>Ναοί και τάφοι.</i>	12.
Δημ. Γανήλια : <i>Τὸ φῶς που καιει</i>	15.
» <i>Ο Λαός των Μονοίχων.</i>	18.
Α. Παπακρήστον : <i>Πυρολαμπίδες.</i>	5.
Πικροῦ : <i>Τὰ χαμένα κορμιά</i>	15.
» <i>Σὰ θὰ γίνουμε άνθρωποι.</i>	20.
Παπακρηστοδοῦλου : <i>Θροσκικές ήθογραφίες Α'.</i>	12.
» <i>» Β'.</i>	15.
Η. Γνευτοῦ : <i>Μαύρα ρόδα.</i>	12.
Νορμικοῦ : <i>Άραβικά ιστορήματα.</i>	20.
Κρενδεροκοῦλου : <i>Οί μεγάλοι παράγοντες.</i>	30.
Μουσχονά : <i>Σκέτσα τῆς φιλολογίας.</i>	10.
Γ. Κετροπούλου Μασ <i>τὸ κλουβί.</i>	8.
Καρόλου Μπωκλαιάρ : <i>Ο Μικρός Εητευτής— Η Παναγοῦλο (διηγήματα). Δελ.</i>	12.
Βιλλιέ ντελίλ <i>Άντάμ : Σκληρὸς Ἰστορίες.</i>	10.
Γόμας Χάρτυ : <i>Γιὰ τὰ εὐχαριστήσαι τῆ γυναίκα του.</i>	12.
Γιόχαν Μπόγερ : <i>Κάτω ἀπὸ τὸν ἀδαιο οὐρανὸ (μυθιστόρημα).</i>	20.
Δημοσ. Βουτυρά : <i>Η Σιδερένια Πόρτα (μυθιστόρημα).</i>	15.
Γαβριέλ Ντ' Αννούντσι : <i>Οί δυὸ Παρθένες.</i>	15.
Μαξίμ Γκόρκο : <i>Τὰ σκοτάδια τῆς νυχτῆς.</i>	12.

Κάνουμε 50% έκπτωση στους συνδρομητές, φοιτητές και δασκάλους.

ΔΙΕΦΤ. Ν. ΜΑΡΚΕΤΗΣ
ΔΙΑΧ. Μ. ΠΡΙΟΝΙΣΤΗΣ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ ΔΡ. 18
ΣΕΛ. 2
ΔΡ. 2 ΓΡ. 2

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΤΕΤΡΑΔΙΑ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΣΤΟΑ ΦΕΞΗ 73.

ΑΡΙΘ. 1 ΑΠΡΙΛΗΣ

ΑΘΗΝΑ

Συντρομές, συνεργασία στὸν κ. Μ. Προιονιστή, Στοά Φέξη 73, Ἀθήνα

ΘΕΜΗ Ι. ΜΑΤΣΑΚΗ

ΤΩΡΑ,...

Τῆς ξανητείας τὰ μάγια μὲ τραβήξανε
και μ' ἔφεραν σὲ τούτη δὴ τῆ χώρα
καρπὸν ἄγουρο, ἀκάμωτο μὲ ρίξανε
σ' ἑνὸς παμπάλκιου κραδιοῦ τὴν πλώρα.

Κ' εἶχα τ' ἀστέρια γιὰ συντρόφους μου
και γιὰ παρηγοριά μου τὸ φεγγάρι
κ' εἶχα γιὰ φυλαχτὸ στοὺς κόρφους μου.
τ' Ἄη-Νικόλα τῆ μεγάλη χάρα.

Κ' ἐδιάδηναι τὰ πέλαα γαλήνια
μήτε τῆ ξάλη γνώρισα μήτε τῆ μπόρα,
μὰ μόνο πὸς' ἀτέρμον' εἶναι ἡ θάλασσα
και πάσο μακρονῆ ἢ νέα χώρα.

Τώρα ἐδὼ μὲ τσάκισαν οἱ τρικουμιές.
Τ' ἀστρα και τὸ φεγγάρι δὲ μιλάνε...
και τοῦ πελάου τ' ἀπέραντου τὰ κύματα
στὰ στήθια μου χτυπᾶνε και βογγᾶνε.

Κ' εἶναι γομνός και παγερός ὁ κόρφος μου
μήτε τὸν Ἄγιο προσκυνῶ μήτε τὸ θάμα,
ἐδὼ στὰ ξένα ὁ πόνος μου ἐστησεν εἶδωλα
κ' ἐχάρισε ψυχὴ στὸ κάθε πράμα.

Τώρα ὄνας κράζουν τ' ἄγρια πουλιὰ
και σκούζουν μανιασμένοι οἱ κοράκοι
νιῶθω σὰν κάτι ψόφιο μέσα μου,
κάτι, σὰν πτόμα σάπιο μὲς' σὲ ράνη.

Κάτο

«Τὸ κωνὸν τῆς ἀστῆς ἐν εὐδία κηθέμενος
Ἐρενηστάτω μεγαλήτορος ἀουχίας, τὸ
φαιδρὸν φάος»

Υπάρχει κάποιο ἀρχαίο ἀνάγλυφο, πού ἀσχετῆ γιὰ μένα ἀνυπολόγιστη γοητεία.

Εἶναι ὁ Ἐλικῶνας, στὴν ὀργιακὴ ἀπεικόνισή του, γέροντας μὲ κόμη δροστροχίη, ρουθούνια δάανοιχτα, γενειάδα πλουσία, μπρὸς στὸ στέρνα του χυτή.

Καὶ μὲ τὰ μέσα, πού γνωρίζεν μόνη ἡ μυστικὴ μετάγγιση τῆς δημιουργίας, ἡ εἰκόνα αὐτῆ, ὑποβάλλει στὴν ψυχὴ μου ὅλη τὴ μάζα τοῦ βουνοῦ, ὅπως τὴ στοχάζομαι τὴ νιώθω καὶ τὴν εἶδα κάποτε, ἔπειτα ἀπὸ μιὰ βροχὴ ἀνοιξιότικη, πού ὁ ἥλιος στὸ βασιλεῖό του, τὴν περιγυρῶν, ἀχιδοβόλα, ὑγρὴ καὶ τρυφερή.

Ἀέριο τὸ βουνὸ ἀνάπνευ, μακάριο ἡμερὸ στοιχεῖο, αἰθέριο κύμα μυστικῆς γαλήνης, πλερίας ποίησης, βυθισμένο ὡς ἓνα σῶμα, στὸ ὑπερούσιο δειλινό.

Σὲ μιὰ αἴσθησι κοινὴ ἀνάπνευ, ἡ βλάστησι, ἡ ψυχὴ, τὸ ἀραχνόσφραγτο ὄραμα τοῦ φεγγαριοῦ ἢ ροδισμένη ἀπὸ τὸν ἥλιο κορυφῆ.

Σ' ἀνάλογη προσωποποίηση, ἀντικρύω τὸ ἰσορροπῆμα τῶν ὕστερών του χρόζων, ὁποῦ μάταια, ἡ ἠλίδια ἐκβασὴ τῆς ἐποχῆς μας, ἐπροσπάθησε νὰ τοῦ κλονίσει.

Ἀλλά, θὰ προαιστάνθηκε τὸ θάνατο

ὡς ὁ Πίνδαρος, ὅταν στὸ φῶς τοῦ ὄνειρου, ἡ Περσεφόνη, λίγο πρὶν, τοῦ φανερώθηκε καὶ τοῦπε:

«Πίνδαρε, σ' ὅλους τοὺς Θεοὺς, ὑψώσες ἕμνους, μὰ ὄχι καὶ σὲ μέ.»

Κι ὁ Πίνδαρος ἀπάντησε:

«Σὲ λίγες μέρες, θὰ σοῦ πῶ τὸν θυμὸν ὁποῦ ποθεῖς.»

Κι ἀληθινά, σὲ λίγες μέρες, στοὺς ἀγῶνες τοῦ Ἄργους, πού παράστειξε σὰ Θεός, στὸ μαρμαρένιο του θρόνι, τὸ μεσημέρι, πῶλαμπε ὅλη μεσ' στὸν ἥλιον ἀπ' τὰ γυμνά κορμιὰ ἢ παλαιότερα, σὰ μιὰ περισσότερα, ὁποῦ ἐνῶ πεταίει, κλεῖ τὰ φτερά της καὶ χτυπάει στὸ χῶμα, ἀπὸ αἰνίδιο ράϊσμα τῆς καρδιάς, στὴ μέση τῶν ἀγῶνων, μ' ἓνα χτύπο ἀθανασίας, ἐσταμάτησε ἡ καρδιά του μονομιᾶς.

Ἡ οὐσία του, αὔξησε τὴ Φύση, μὲ τὸν Ἅγιο του Ρυθμό.

Γόνιμη, ἀπέραντη θωπεία, ἐχύθηκε ἡ ψυχὴ τοῦ δευτέρου στὴ Δημιουργία. Ἀπὸ τὰ βάθη τῆς σιωπῆς, ἀπ' ὅπου τὴν αἰστάνθηκα, ὑψώνεται γιὰ μὲ καὶ γιὰ ὅσους θέλουνε ν' ἀκούσουνε, φανερός ὁ Λόγος.

«Ἡ ζωὴ, τὸ πάθος, ἡ γαλήνη, ἀνῆκουνε μονάχα σὲ κείνους, ὁποῦ «παλαισταί μετὰ τοῦ Θεοῦ», βοηθημένοι ἀπὸ τὸν Ἐρωτα, πραγματοποιοῦνε ἀδιάκοπα, τὴ συντονία τοὺς μὲ τὸ Πᾶν.»

(Ἀπὸ τὸ «Ἀθροιστὸς Ρουτέν».)

ΝΙΚΟΥ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

ΔΙΧΩΣ ΠΡΟΣΔΟΚΙΑ

Τριανταπέντε χρόνια, «γύρισε τὸν κόσμο» καὶ δὲν εἶχε νὰ πει, παρὰ γιὰ τὴν ἄσπρα του, πού' ἀκουμπισμένη στὴ γωνιά, ἀπολάβει «τὰ καλὰ ὕστερνά», σὰ γέριχο καματερὸ ἄλογο, σὲ καλόγνωμο ἀφέντη.

Ἀπὸ τὰ πρῶτα λόγια τῆς κουβέντας του, ἔβγαλνε, πὼς εἶτανε ἓνας «γυρολόγος μουσικός», ἀπὸ κείνους πού σὲ χῶρες καὶ χωριὰ σέρονουν τὴν ὑπακοή τους, τραγουδώντας τὰ νέα τραγούδια, κα ἀνακρούο-

ντας τοὺς νέους σκοποὺς, στὰ εὐθιμα συμπόσια, στοὺς γάμους καὶ τὰ πανηγύρια.

Τὰ αὐτοῦ τοῦ γέροντος, νὰ μὴ τοῦ ἔκανε τίποτα ξεχωριστὴν ἐντύπωσι, στὰ τόσα χρόνια τῆς πλανητικῆς ζωῆς του, πού νὰ τὸ θυμᾶται καὶ νὰ μιλεῖ γι' αὐτό;! Μόνον τὰ ὄνματα τῶν μερῶν, πού πέρασε μὲ τὴν ἄσπρα στὴ γῆ, θυμῶτανε κα ἀνάβρισσε, προσεχτικὸν ἀκροατὴ ἄρχιζε:

— Ἐφρυγὰ ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο, νιός, παιδὶ πρᾶμα, μὲ τὴν ἄσπρα φροτωμένος στὴ γῆ, καὶ τὴν ὀρφάνια στὴν ψυχῆ. Τὸ λοιπὸν... Κεφαλλωνιά, Κέοκυρα... σ' ὅλη τὴν Ἐφτάνηρο, κα ἀπέ... Προβέξα... μὲ τὴν ἄσπρα... Μετὰ, Πάτρα... ὅλο τὸ Μοισιά... μὲ τὴν ἄσπρα. Κατόπι, Πειραιᾶ, Ἀθήνα, Μέγαρα... Ὅλη τὴ Ρομιέλη...

— Βέβαια μὲ τὴν ἄσπρα;

— Μὲ τὴν ἄσπρα. Ἐπειτα, Θεσσαλία, μὲ τὴν ἄσπρα, Σαλονίκη μὲ τὴν ἄσπρα. Ἀπὸ κεῖ... Μικρασία. Σμύρνη, Ἄδανα, Μεσσίνα... Ὑστερα στὰ Ἐμφανήσια, στὰ Λοδεκάνηρα...

— Μὲ τὴν ἄσπρα;

— Μὲ τὴν ἄσπρα... Τελευταία... Ἀλεξάνδρα... Γύρισα ὅλη τὴν Αἴγυπτο... ἦπια νερὸ τοῦ Νείλου καὶ ἄραξα γιὰ πάντα ἐδῶ, στὸ Κάιρο... Ἡ ἄσπρα μου δὲν ἔαναταξίδεψε.

Κι ἂν ἀρωπιώνταν.

— Ὁραία πού εἶνε ἡ Κέοκυρα!... ἔ;

— Ἀπαντοῦσε.

— Ὁραία.

— Τὰ Ἄδανα;

— Ὁραία.

Καὶ βεθίζωτανε σὲ μιὰ σιωπῆ.

Μιὰ μέρα, μιλούσαμε, γιὰ τὰ νέα τραγούδια καὶ τοὺς καινούριους σκοποὺς καὶ συμφωνήσαμε, πὼς, τὰ παλιὰ τραγούδια, εἶτανε καλὰ.

— Τί τραγουδοῦσες, τότες, κτὼ φίλιπα;

— «Τ' ἄστρο τὸ λαμπρὸ...». «Πάπια τοῦ γιαιλοῦ...».

Μαῦρα μάτια, μαῦρα φρυδιὰ.

— Καλὰ τραγούδια... Θὰ εἶχες καλὴ φωνή, καὶ τί ὄραϊα πού θάπαιζες καὶ στὴν ἄσπρα τοὺς σκοποὺς αὐτοῦς.

— Εἶτανε πολὺ καλὴ ἡ ἄσπρα μου.

— Καὶ καθόσωνα πολὺ σὲ κάθε μέρος;

— Ὅσο πού νὰ βαρεθοῦν τὰ τραγούδια μου.

— Κ' ὕστερα ἀποχαιροῦστες τίς γλυκειὲς γνωσιμῆς καὶ τοὺς γνώριμους δρίζοντες, κ' ἐτραβοῦσες γιὰ καινούρια συναντήματα.

— Σὰ μάθαιναν οἱ νιὲς νὰ τραγουδοῦνε στοὺς ἀγαλοῦς τὰ τραγούδια μου, κ' οἱ γασκοῦλοι νὰ τὰ τραγουδοῦν μονάχοι τους στὲς ταβέρνες, ἔφρυγα σύναιγα γιὰ τὸ κοντινὸ χωριὸ.

— Σέροντας μεσ' στὴν ψυχὴ σου, τὸ βαρετὸ κέφι τοῦ ἀνθρώπου, πού ἄφησε πίσω του, μιὰν ἀνάμνησι κα ἀκαστερὰ μιὰν ἀπαντοχί...

— Ἀπαντοχί; Ποτές μου.

Καίρο

ΛΟΥΚΑ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗ

Τ' ΑΠΕΙΡΟ

Ἀγνωστικῶτὸ ταν, ἄμορφο κα ἀκίμα δὲ θε νάταν ὅπως τὰ χαρτιὰ μᾶς λένε:
«Μὲ νερὰ λουστμένο τ' ἔπελὸ του στῆμα κα οὔτε εἶχ' ἀνέμους στοὺς ἀτμούς νὰ πνέει».

Τόρα πάντα κάτι θάταν ἡ ἀρχὴ τοῦ μά, γιὰ δεβατότη, οὔτε μιὰ δὲ στέκει γνώμη φαντασίας στὴν ἀγνωπυγῆ του.
Κι ἄπειρο ὁ νοῦς μας στ' ἄπειρο τοῦ πλέκει.

Ἡ γητεία τοῦ ὄλου σήμερα στὴν κλάση, πόσο μᾶς μαγέθει ἡ τόση ἀρμονία: ἥλιος, ἀστέρια, κἀλλη, σὲ καλοῦν σὲ στάση, νὰ λυγᾶς τὸ γόνα, σὰ σὲ λιτανεῖα.

Γνώστες, μάγοι, διδδοί, γλυκοφιθυρίζουν ἀπὸ καθένα εἶναι, χίλια περαμύθια, τ' ἄπειρο τὼς εἶταν, καὶ τοῦ τὸ ὄριζον. Πᾶρε σὺ τὸ ἓνα... θῆσαι στὴν ἀλήθεια.

Καίρο,

Φτωχὸ σπιτάκι π' ἄφισα
 ἄλλου χαρὰ γιὰ νάβρω...
 Ὅσο κι ἂν ἐπερλάτῃσαι,
 Φτωχὸ σπιτάκι π' ἄφισα
 Δὲν ἦβρα μόνο σάπισα
 στὸ δρόμο μου τὸ μάβρω...
 Φτωχὸ σπιτάκι π' ἄφισα
 ἄλλου χαρὰ γιὰ βράτων.

(Τριολέτο τοῦ Α. Χριστοφίδη)

Μπρὸς στὸ σπιτάκι π' ἄφητε χρόνια
 πολλὰ τώρα ὁ Νώντας, ἔφτασε.

Ὁ ἀποπλανημένος τῆς χαρᾶς σταμάτησε
 μπρὸς στὴν οὐλοπόρτα κι ἄλλωσε τρεμου-
 λιάρικα τὸ γερό του χέρι ν' ἀνοίξει, νάμ-
 πει στὸ ριμαγμένο ἀπομεινάρι.

Ἐφτασε μιὰ βιαστική ματιὰ πόρριξε
 στὰ γύρω μέσα γιὰ νὰ ξαναβγεῖ μαζεμένος,
 τραβηγμένος ἀπ' τὸν παλιὸν τὴ θύμησιν
 στὴ σημερινὴ κατάντια.

Ἀκούμπησε, σύσθηξε, ἔπεσε πάνω στὴν
 παλιά γνωστή του πέτρα τῆς οὐλοπόρτας
 τοῦ φτωχικοῦ του.

Κουραμένος ἔκλεισε γιὰ μιὰς τὰ μάτια
 νὰ τὰ ξανανοίξει μπρὸς στὸ πορφυρένιο
 ἡλιοβατίλημα, μπρὸς στὸ ἄπειρο τοῦ κάμ-
 που. — Τὸν ἔφευγε τόσο μακριὰ πολλὴ
 μακριὰ σ' ἀνάμνητες παλιοῦ καιροῦ.

Κι ἄφισε ἀνεμπόδιστη τὴ μνήμη του
 στὰ περατμένα, ἀνοίγοντας μπιστεφτική
 κουβέντα μὲ τὸν ἑαυτὸ του ὁ Νώντας, λές
 καὶ στὸν καθένα ξεχωριστὸ εἶτανε τὸ ἀγ-
 γισμα τῆς ζωῆς.

— Φτωχὸ σπιτάκι π' ἄφισα ἄλλου χαρὰ
 γιὰ νάβρω, δὲν ἦβρα μόνο σάπισα στὸ
 δρόμο μου τὸ μάβρω.

Τι ἔκανες Νώντα; Τι σημάδια ἔδωσες
 καὶ πῆρες ἀπὸ τὴ ζωὴ;

Εἴκοσι πέντε χρόνια πάνε π' ἄφισες μιὰ
 πλέρια ἔφτυγιά καὶ χύθηκες μετ' στὸ μεγά-
 λο, τὸν ἀγνωστο τὸ δρόμο.

Θυμῆσον Νώντα... Δυὸ χέρια ἀπλωμένα
 ποὺ σ' ἀποχαιροῦσανε, δυὸ χέρια ποὺ σὲ
 συντροφεύανε φέβγοντας, δυὸ χέρια ποὺ

καρτερούσανε τὴν ἀναπάντεχη μεγάλη
 ἔφτυγιά τοῦ γυρισμοῦ σου.

Κ' εἶτανε τόσο μακρινὸς ὁ γυρισμὸς σου
 Νώντα. Καθῆκανε, πάνε, σβύσανε τὰ δυὸ
 χεράκια τ' ἀπλωμένα, τοῦ γυρισμοῦ πιά
 δὲν προσμένουνε νὰ νιώσουνε χαρὰ, τοῦ
 γυρισμοῦ συγκίνησιν.

Πὼς μεγαλώνανε, πὼς μακραίνανε στὸ
 δειλινὸ τὰ χεράκια, Νώντα, τῆς γυναικού-
 λας π' ἄφισες μετ' στὴ μικρὴ χαρὰ τοῦ
 φτωχικοῦ σου...

Εἶτανε ἡ ἀχόρταγη, ἡ μεγάλη σου λιθυ-
 μιὰ ποὺ τῆς ζωῆς σου σκοτεινίασε τὸ
 δρόμο.

Κυνήγητες τὴν τύχη, ἔμοιαζε σιὰ
 π' ὄλο κοντὰ σου κι ὄλο μπρὸς σου, ἄπια-
 στη εἶτανε ἡ τύχη σου.

Ἄλλες θάλασσες κι ἄλλα βουνὰ και-
 νοῦριες πολιτεῖες γύρεβες κι ὄλο γύρεβες
 κι ἀπόμεινε ὁ κόπος σου προσπάθεια.

Τι προσμένεις, ἀπὸ τοὺς ἴσκιους;

Γιατὶ σὰν ἴσκιος διάβαινε ἡ ζωὴ ἀνά
 μεσὰ σου, καὶ πλιμμυροῦσε τὸ κάθε
 τί σου.

Ἄχ ἡ προδότρα ἡ νύχτα σὰ σοῦστηνε
 καρτέρι, περιμένε πὼς καὶ πὼς τὸ σβύσιμο
 τῆς μέρας.

Εἴκοσι πέντε χρόνια!

Πόσον καιρὸ πάλεβε ἡ ἐλπίδα σου
 ἀνάμεσα στοῦ πόνου τὰ συντόρμια νὰ φτιά-
 σεις φωτιὰ σημάδια, μιὰ ἀναλαμπὴ χαρᾶς.

Κ' ἡ τελεφταία σου ἐλπίδα; Στὸ κά-
 ποιο μακρινὸ π' ἄφισες τὸ λίγο ποὺ δὲν
 ἐχτίμητες, καὶ γύρισες... γύρισες μὰ τὰ
 δυὸ χεράκια τ' ἀπλωμένα π' ἄφισες σβύ-
 σανε. Δὲ σὲ καρτερούσανε πιά. Ἐσβυσε
 κ' ἡ τελεφταία ἀναλαμπὴ χαρᾶς ποὺ πρό-
 σμενες στὸ γυρισμὸ σου.

Φτωχὸ σπιτάκι π' ἄφισα, ὅσο κι ἂν
 ἐπερλάτῃσαι ἄλλου χαρὰ γιὰ νάβρω δὲν
 ἦβρα μόνο σάπισα στὸ δρόμο μου τὸ
 μάβρω.

Ἀθήνα—Μάρτης.

I

Ῥοαία, πές μου τὴν Ἄνοιξη
 μὲ τίς ἀμυγδαλιές,
 δὲ νοιώθεις μὲ τίς μυρουδιές
 τὰ στήθια σου νὰ λιώνουν;
 Σὰν τὰ γλυκὰ γελάκια σου
 — νὰ χαρῶ ἐγὼ τὰ λακάρια σου—
 ἤξερά τίς ἀγιγινές
 δροσιές
 τίς βαλσαμώνουν.
 Τίς Κυριακές στὴν ἐκκλησιὰ
 — λουλουδισμένη κερασιὰ—
 τὴν ἄσπρη σου τὴ φορεσιὰ
 σὰν βάζεις καὶ παγαίνεις;
 Στὸ εἰκονοστάσι εὐλαβικά
 — χεῖλια τριαντάφυλλα γλυκὰ
 σὰ σκύβεις νὰ φιλήσεις,
 Θυμᾶσαι ἓνα γλωμὸ παιδί;
 ποὺ ἐρχόντανε συχνὰ Καλὴ
 νὰ κουφοβλέπει ποὺ θὰ προσκυνήσεις.

II

Τὸ καλοκαίρι τὸ θερμὸ
 στὴν ἔρημη ἀκρογιαλιά
 πίσω ἀπ' τὸ δέντρο τὸ πικρὸ
 στὴ δροσερὴ ὄστιά,
 μέσα στὴν κάμαρά σου
 σὰν κίτσεις λιγωμένη;
 ἀπὸ τὸ θαλασσολουτρὸ
 ὀλόανθη, μοσκομύριστι, γλυκεῖα
 καὶ λύσεις τὰ μαλλιά σου,
 ξεῖδρωτη, καθαρὴ, ἀμυρὰ
 ὡς σοῦ γλύφει τὸ κορμί
 τ' ὀλόχροστο ποκάμισό σου
 Θυμᾶσαι ἓνα παιδί γλωμὸ;
 ποὺ παραφύλαε τὸ τρελλὸ
 νὰ βλέπει τὸ παρόθυρό σου.

III

Καὶ σὰ γυνοποριάζουνε οἱ καρποὶ
 δὲ νοιώθεις ἓνα φούσκωμα Καλὴ
 στὰ μάτια σου, στὰ στήθια σου

στὰ ροδομάγουλά σου;
 Κι ὅταν μιὰ κούραση γλυκεῖα
 σὲ ρίχνει ἀνέμελη τὰ βραδινὰ
 καὶ μὲ κλεισμένα μάτια
 σὰν ἀποκατωμένη ξεφυγᾶς
 μισοανοιχτὰ τὰ χεῖλια σου κρατᾶς
 καὶ ἓνα ἀγνωστο γλυκὸ κατὶ διαφᾶς.
 Θυμᾶσαι ἓνα γλωμὸ παιδί;
 ποὺ εἶχε στὰ Μάτια μιὰ πηγὴ
 καὶ δὲν τὴν ἤπιατε τρελλή.

III

Τώρα ὁ Χειμῶνας πάγωσε
 γύρω μας τὰ κλαδιὰ
 καὶ τὰ πουλιὰ φτεροῦνισαν
 γιὰ μακρινὸ ταξίδι
 οἱ βρούσες κροουταλιάσανε
 μὲ τ' ἄσπρα μας μαλλιά
 ζυγώνουμε στὴν παραστιὰ
 ποὺ καίει ἡ ὀλοβολιά
 τριζοντας τὰ χαμόκλαδα
 ζωῆς ποὺ πάει νὰ φύγει.
 Κρούς ὁ Βορροῦς μικρὴ ξανθὴ
 καὶ ἡ ἀνοιξὴ ἡ γλυκεῖα
 δὲ θὰ γυρίσει πίσω
 γέρος ἐγὼ, γρηὰ καὶ σὺ
 πάει πιά
 δὲ θ' ἀγαπήσεις
 οὔτε θ' ἀγαπήσω.
 Ὅξω στὸ δρόμο τὸ στενὸ
 — τί Γεναριάτικη ὀλοφέγγαση νυχτιά...
 περνάει μιὰ συντροφιὰ παιδιὰ
 καὶ τραγουδάει μὲ τὰ βιολιά
 τίς νέες ἀγάπες
 κι' ἐγὼ... κλαυψιάριζο βιολί.
 Θυμᾶσαι ἓνα γλωμὸ παιδί;
 ποὺ εἶχε Ἀγάπη μιὰ πηγὴ
 καὶ δὲν τὴν ἤπιατε... τρελλή...

Νίκος Σαντοριναῖος

Γραφτῆτε μέλη στὸ Σύλλογο τῆς Ἐ-
 θνικῆς Δογοτεχνίας καὶ Καλλιτεχνίας.
 Δρ. 5 δικαίωμα ἐγγραφῆς Δρ. 25 γιὰ
 χρονιάτικη συνδρομὴ.

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ ΤΟΥ ΖΗΚΑΚΗ

Έχει καταστήσει ωγύγιο έθιμο στην Ελλάδα να μη μιλούνε και να μη γράφουνε παρά για τους ανθρώπους που ανήκουνε σώμα και ψυχή σε μια οποιαδήποτε κλίμα. Η κοσμοξάκουστη κοιματομανία μας, που απ' ανέκαθε ευνουχίζει τη Φυλή, δεν μπορούσε, ανθρώπινο δεν εΐτανε να την αφήσει αμόλευτη και την Τέχνη. Τέτοιο τὸ έθιμο και τὰ γράμματα σας που μου γυρεύουνε «συνέντευξη», με κάνανε αλήθεια ν' απορήσω: ξαφνιστική παράβαση του ωγύγιου έθιμου και συνάμα αθέτηση στους μονόλογους του τόσο επιτήδειου και τόσο φτωζωμένου ατομικισμού μας! Απόρησα για τὸ ενδιαφέρο σας και πρόθυμα αποκρίνομε στα ερωτήματα που μου βάζετε.

Έδω και κάμποσα χρόνια γεννήθηκα στην Πάλη, όπου τέλεσα τις σπουδές μου τις γυμνασιακές και καθώς έτυχε τότες να γίνει η ανακωχή τράβηξα στη Γαλλία. Έμεινα αρκετούς μήνες στη Γκρενόμπλη, κι άρχισα έκαιπέρα τις νομικές σπουδές που φυσικά δεν τις άφησα να βαστάζουνε περισσότερο απ' ότι βάσταζε η παρόμοια άνιαρή διαμονή μου στο Ντωφινέ. Καλός ο άέρας που στέλνανε τὰ τριγυρινά Βουνά, χρήσιμο και τὸ Ρωμαϊκό Λίλιαιο μὰ έμένα δὲ μου κάνανε. Ηρθα στο Παρίσι να καταγίνω αποκλειστικά με τη φιλολογία. Κ' εκείπέρα πια τὸ κατάλαβα τὸ πόσο τεράστια δουλειά έχει εμπρός του όποιος ξαίρει πὸς χρωστά να φτάξει ένα Ίδανικό, όποιος ξαίρει τις **Καθημερινές** υποχρέωσες του γράφειου και της βιβλιοθήκης. Εκεί κατάλαβα πὸς τὸ ταλέντο—με τὰ νεανικά μου φούμαρα εΐχα παραμορφώσει τις οδηγίες του— είναι τὸ πρώτο πράμα που χρειάζεται ένας καλλιτέχνης μὰ πὸς κ' η σημασία του είναι τιποτένια αν δεν τὸ παραστέκει

τὸ σιδηρένιο πειθαρχημα που αὐτὸ μονάχα θὰ σὲ περάσει απ' όλες τις θυσίες και τους κόπους για να σου τὴ φέρει ἴσαμε τὸ Ἄρτιο τὴν κάθε σου ικανότητα. Ἄλλοιως θ' απομεινείς μέσα στα καφενεία να σκορπίσεις εκεί όλα σου τὰ χρόνια ὡς τὰ σαράντα διακηρύττοντας πὸς εΐσαι ὁ μεγαλύτερος άνθρωπος τῆς οἰκουμένης, κ' από τὰ σαράντα κ' ὕστερα εκεί μέσα πάλι θὰ ξημεροβραδιάζεσαι να βγεις κάποτε που να πιστέψεις στην παραγεμισμένη σου μεγαλοφύια. Αὐτὰ εΐναι δράματα που τὰ βλέπει κανείς κάθε μέρα σὲ κάθε... πρωτεύουσα.

Στὸ Παρίσι ὅμως βλέπεις και κάτι ἄλλο άκόμη, βλέπεις πὸς ὁ θάνατος εΐναι ένα καθιερωμένο τέλος— στην Ἀνατολή τὸν θεωροῦμε κάτι εξαιρετικό, σάν εΐδος δυστύχημα— για όλους τους ανθρώπους, πὸς η ζωὴ αποτελείται απ' ένα αριθμὸ χρόνια που ὁ γιατρός τὸν δρίζει, και πὸς μόνο δουλεύοντας θὰ κατορθώσεις να τὰ χαρείς αὐτὰ τὰ χρόνια, να νιώσεις τὰ ξεχωριστὰ κ' εσώβαθα μυστήρια τους. Δεν μπορεί έδωπέρα καμιά φλυαρία, κανένα θυμιάτισμα φίλων να σὲ πείσει πὸς εΐσαι αθάνατος. Κ' εκείνοι που βρίσκονται μέσα στο Πάνθεο πεθαμένοι εΐναι, εύκολο να τὸ δεις, μὰ σὲ συναρπάζει τὸ πὸς ζήσανε, η χαρὰ τῆς ζωῆς που γνωρίζανε δουλεύοντας.

Στὰ 1920 καταπιάστηκα για πρώτη φορά να δουλέψω τους «Πρίγκηπες», που η μορφή κ' ὑπόθεση τους εΐτανε κάπως διαφορετικές ἄλλος κ' ὁ τίτλος: «Μὲ τὴν Ἐποχή.» Τὸ έργο άρχισε με τὸ γυρισμὸ του Μελογιάννη, που ὁ τόπος του φυσικά δεν παρουσίαζε τις τωρινές του λεφτομέρειες, κι άρκετὰ πρόσωπα λείπανε ἔλειπε λόγου χάρις ὁ εύγενικός τύπος τῆς Ἀννούλας— που ὁ ρόλος του

κατὰ τὴ δική μου αντίληψη εΐναι ὅσο και τὸν κυριότερων προσώπων μεγάλος' αὐτὸς εΐκονίζει τὴ συνειδητὰ άγνή ελληνικότητα στο έργο μου—ὁ Προβεδάσας ὁ Ψυχίατρος κι ὁ Μένος Φλωράς. Η πρώτη αὐτὴ μορφή δεν μπορούσε να μη ικανοποιήσει, τὸ παράτησα ὅπως εΐτανε τὸ έργο για να βάλω στο δρόμο κάποια διηγήματα. Ένα χρόνο ὕστερα άρχισα ταχτική δουλειά ὄχι πια για τὸ «Μὲ τὴν Ἐποχή», μὰ για τους «Πρίγκηπες». Εΐχα μάζεμένο τὸ ἔλικὸ που μου χρειαζότανε τόσο για τὸν καθένα τύπο χωριστὰ ὅσο και για τὴν ὄλη ατμόσφαιρα του έργου. Εκείνο τὸ καλοκαίρι—στὰ 1922—πήγα στο Βερολίνο να περάσω δυὸ τρεῖς μήνες κοντὰ στον πατέρα μου... Κάθε βράδι μιλούσαμε μαζί, πολλές φορές ἴσαμε τις 2 μετὰ τὰ μεσάνυχτα μὰς έσερνε η συζήτηση για τὸ περιεχόμενο και τὸ σκοπὸ των «Πρίγκηπων». Κ' έδω βέβαια δεν εΐναι τόπος για να γράψω τὰ ὅσα του χρωστὰ, τὸ πὸς η Ἄγια του άφοσίωση μ' έκανε ν' άφηρήσω τις πιδ ἄθλιες δυσκολίες τῆς ζωῆς και να επιμείνω στη σταδιοδρομία μου. Τὸ ἄλλο τὸ καλοκαίρι πήγα ξανά στη Γερμανία να προσκυνήσω τὸν Τάφο του...

Ξαναγγρωνώντας στο Παρίσι τέλεσα τὸ δεύτερο γράψιμο του ρομάντσου για να καταπιαστὸς άμέσως τὴν τελειωτική του έπεξεργασία, τὸ στερέωμα τῆς σύνθεσης του, και να ταχτοποιήσω και τὰ σκέδια που από τὸ Φλεβάρη άρχισα να ετοιμάζω για τὴν «Πετρούλα Καλήμπαρη», τὸ ρομάντσο που θ' άκλουθήσει.

Στις πρώτες μέρες του 1924 εΐτανε έτοιμο τὸ χειρόγραφο που έστειλα στον κ. Ζηκάκη, μαθαίνοντας από κάποια έφημερίδα τὰ του διαγωνισμοῦ. Μὲ λίγα λόγια αὐτὴ η βιογραφία των «Πρίγκηπων». Ἀνοίγουνε μιὰ σειρά έργων όπου θὰ πασιώσω να περιλάβω ὅσο τὸ δυνατό μεγαλύτερο μέρος τῆς ψυχικῆς ιστορίας του Ἑλληνα που παλεύει ανάμεσα στα Πάτρια— παράδοση οἰκογενειακή, θρησκευτική, πατριωτική, κλίμα, ράτσα, γλώσσα— και στους πειρασμούς τῆς

προσχώρησης του στη ζωὴ τῆς Δύσης. Ἄπ' ὅτι ξαίρω τὸ θέμα τούτο που εΐναι τὸ κλειδὶ τῆς μελλούμενης φιλετικῆς μας εξέλιξης, δεν άπασκόλησε κανένα μυθιστοριογράφο μας. Κ' εΐναι τὸ πράμα εύκολοξήγητο. Έπρεπε πρώτα από τὴ μιὰ να χωνέψουμε τὸν Ψυχάρι, τὸ Δραγούμη, τὸ Γιαννόπουλο, κι από τὴν ἄλλη με τους τελευταίους πολέμους να ποτιστοῦμε τὴ χρωσωκόπια τῆς κρατικῆς μας τυφλοπολιτικῆς, για ν' ανοίξουμε τὰ μάτια. Από τὸν καιρὸ τῆς Ἀνεξαρτησίας μας δεν πάψαμε ναχουμε κυβερνήτες λακαίους τῆς Δύσης, σασιτισμένους από τὸν πολιτισμὸ της, που η Ἑλλάδα στα μάτια της δεν εΐναι παρά ένα μεταλλεῖο ψηφοφόρο... Φράγκικα μιλούνε, φράγκικα συλλογιόυνται— αν τους τύχει δηλαδή ποτὲς να συλλογιστοῦνε— φράγκικα και τὰ δυὸ τρία βιβλία που διαβάζουνε τὴν ὥρα τῆς νύστας τους «πὸς γενικωτέραν μόρφωσιν». Τὰ χαρακτηριστικά τους: άγνοια ἀπόλυτη— εξαίρεση βέβαια οἱ κουτοπονηριές τους και τὰ ἔκλογικά τερίτια— και παρεξήγηση τῆς ὅποιας ελληνικῆς ζωτικότητας. Ἄλλοι φημισμένοι καθὼς μὰς έρχουνται από τὴν Εὐρώπη πὸς να διούνε και να καταλάβουνε τὸν Τόπο μας: Κι αν θέλετε να μάθετε ὡς πὸς μὰς φέρανε οἱ **πολιτισμένες τους μεγαλοφυίες** ρωτήστε να σας τὸ πῶνε οἱ πρόσφυγες, οἱ αἰχμάλωτοι μας, ὅλοι οἱ σακάτηδες του πολέμου... Αὐτοὶ μόνοι μπορούνε να ξεστομίσουνε τὴ φριχτότατη πληροφορία! Από μιὰ τέτοια διήγηση βγήκανε οἱ «Πρίγκηπες», μιὰ τέτοια άγανάκτηση ὑπαγόρευσε τὸ τέλος τους.

Στὸ πρώτο αὐτὸ μυθιστορημὰ μου θέλησα να περιγράψω τὸν άγώνα του διανοούμενου που στην Εὐρώπη έμαθε να αυτοαναλύεται, να κρίνει τὴν πνευματική του νωθεία, και να συντρίβεται με τὴν αντίληψη τῆς ἔθνικῆς άνικανότητας του... Τὸ τελευταῖο αὐτὸ δεν άρεσε σ' ένα δυὸ κριτικούς. Παραπονιόυνται που δὲ δείχνω και τὸ τύπο τὸν **Ικανὸ**, εκείνο που έχει τὴ δύναμη ν' ἀπολυτρωθεῖ από τὴν κατάντια του. Πὸς να τὸν δείξω

ἀφοῦ ἐγὼ ἀκόμη δὲν τὸν εἶδα, καὶ βέβαια οἱ κοιτικοὶ τοῦτοι δὲ μὲ βροηθοῦνε νὰ τὸν δῶ... Ἡ παρατηρητικότητα—ποῦ εἶναι ἀλόκαιρη μὴ ὀρθοκεία ἀλήθειας,—ἀκόμη δὲ μοῦ δασκαλεῖς τὴν κομπογυαντική αἰσιδοξία.

Ἡ αὐτοανάλυση—μὲ τὶς πιὸ τραχεῖες ὕψες τῆς εὐλικρινείας, κ' εἶμαι σὲ θέση νὰ τὸ ξαίρω.—στάθηκε ἀπὸ τὴν πρώτη ἴσασα τὴν τελευταία σελίδα τὸ καθαντὸ κίνητρο τοῦ ἔργου. Αὐτὸ ἀπαιτούσανε τὰ πρόσωπα ποῦ εἶχα μελετήσει. Ὁλότελα διαφορετική ἢ δουλειά μου γιὰ τὴν «Πετροῦλα Καλήμαρη». τὸ μυθιστόρημα ποῦ θὰ βγῆι φέτος. Τὰ κύρια πρόσωπα δὲν εἶ ἀπασκολεῖ τὸ πνεῦμα παρὰ ἢ λαχτάρα τῆς ζωῆς. Τοὺς ἔχει κυριεμένους ἢ ἐρωτική ἀτμόσφαιρα τῆς Εὐρώπης, μ' αὐτῆνα γίνονται ἕνα... Καμιὰ αὐτοανάλυση, καμιὰ thesis, ὄλο κὶ ὄλο ἢ περιγραφή τῆς περιπαίτειας ποῦ περνᾷ μιὰ πλοῦσια Ἑλληνίδα φοιτήτρια θέλοντας νὰ χαρῆι στὰ Παρίσια τὴν ὀξυτήτα τῆς μεταπολεμικῆς ζωῆς.

Ἀπὸ τὰ ὅσα ἀκούσα νὰ λένε γιὰ τοὺς «Προϊγκητες», βλέπω πὼς γένηκε μιὰ μεγάλη παρεξήγηση. Χτυπᾷ τὴν ξενομανία γιὰ τὴν σημαίνει ὑποδοῦλωση στὴν Εὐρώπη—σ' ὅτι πιὸ ταπεινὸ καὶ παρακμασμένο ἔχει ἢ Εὐρώπη—κ' ὄχι γνώση, ὄχι μελέτη τῆς Εὐρώπης. Ἡ γνώση κ' ἢ μελέτη τῆς Εὐρώπης εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαῖες γιὰ τὴ μόρφωση μας—οὔτε μὲ τὴ ζωὴ μας οὔτε μὲ τὰ ὅσα ἔγραφα ἔδειξα ποτέ πὼς εἶμαι ἐνάντιος—**μὰ μὲ τὸν ὄρο** νὰ γίνονται ἀφοῦ πρῶτα ἔχομε ὀπλιστεῖ μὲ τὴ γνώση καὶ τὴ μελέτη τοῦ τόπου μας. Ἀλοιώτικα ὁ Λυτικὸς πολιτισμὸς ἀντὶς νὰ μᾶς φαρδαίνει τὸ δρόμο μᾶς σκορπᾷ ὅπως μᾶς σκόρπισε! Αὐτὴ ἢ ταπεινὴ μου γνώμη.

Μὲ ρωτᾶτε ποιά εἶναι ἢ ἰδέα μου γιὰ τὴν ἐπίθεση ποῦ μοῦ ἔκανε ὁ τύπος... Δὲ μοῦ φαίνεται νάχει τὸ πρᾶμα σχέση μὲ ἰδέες. Εἶναι ἀπὸ τὶς δευτερεύουσες κακίες τοῦ τόπου μας, ποῦ δὲν πειράζου-

νε καὶ πολὺ. Ἄν ἔχετε καιρὸ ξαναδιαβῆστε τὴν πρώτη παράγραφο τῆς σελίδας 219 τῶν «Προϊγκητων».

Ἐπιτρέψτε τώρα νὰ σᾶς εὐχαριστήσω ποῦ μοῦ δίνετε ἀφορμὴ νὰ ἐκφράσω δημόσια τὴν εὐγνωμοσύνη μου τόσο στοὺς κ.κ. Νιρβάνα, Γκόλφη καὶ Ἡλία Βουτιερῖδη γιὰ τὸ βαθύτατο τρόπο ποῦ ἀνάλυσαν τὸ βιβλίον μου, ὅσο καὶ στὸν ἐκδότη κ. Ζημάκη, ποῦ μὲ τὰ ὄλα του ὑποστήριξε τὴν προσπάθειά μου.

Παρίσι 14 τοῦ Φλεβάρη 1925

Θράσος Καστανάκης.

ΠΑΝΟΥ ΣΤΑΥΡΙΝΟΥ

ΣΚΕΨΕΣ

Μετρήματα

Πατήματα

σὰν πόσα κορβ' ἢ ζήση σου ὡς τὴ στερνὴν ἡμέρα!

Δαρσίματα

στὰ κύματα

θάχεις πολλά, πάρα πολλά σὰν ἀγναντᾶς τὴν ἕρα!

Μιλήματα

Μαθήματα

ἀφοῦ ὁ λόγος εἶν' ψευτιά ἀπ' τὴν ἀοχὴ ὡς πέρα!

Φιλήματα

θευμήματα

Παντοτινὰ θὰ γέμουνε

τὸν ἄπλιτο ἀθέρα

κὶ ἀχολοήματα...

στὰ μνήματα!

Καίρο

ΑΝΤ. ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ

ΘΥΣΙΑ

Ἄν εἶτανε κατηγορούμενος καὶ περιμένε ν' ἀκούση τὴ σὲ θάνατο καταδίκη του δὲ θὰ ὑπόφερεν τόσο ὅσο ὑπόφερε περιμένοντας νὰκούση τὴν ἀπόφαση τῶν πέντε γιαιτρῶν ποῦ ἔκαμαν συμβούλιο κείνη τὴν ὄρα στὴ διπλὴν κάμαρη καὶ συζητούσανε γιὰ τὴν κατάταξη τῆς ἄρρωστης Μαίρης του.

Ὅλοι οἱ γιατροὶ ποῦ τὴν εἶδαν εἶπαν πὼς δὲν ἔχουνε πολλὲς ἐλπίδες γιὰ νὰ ζήση.

Εἶχε τέσσερα μερόνυχτα νὰ κοιμηθῆ, σκυμμένος πάνω ἀπὸ τὸ ὄμοφο κεφάλαι της βοηθοῦσε τὴ νοσοκόμα ποῦ ἄλλαζε κάθε στιγμὴ τὴ λαστιχένια φούσκα μὲ τὸν πάγο.

Ἐπρεπε νὰ πολεμήσουνε τὸν πυρετό, εἶπανε οἱ γιατροὶ κ' ἔτρεξε πάνω-κάτω προσέγοντας σὲ κάθε παραμυθιὸ της γιὰ τὴ βλεπε πὼς τὴ χάνει τὴ Μαίρη του, τὴ Μαίρη ποῦ τόσο κιντύνεψε γιὰ νὰ τὴ χωρίση ἀπὸ τὸν ἄντρα της καὶ νὰ τὴν κἀνὴ δική του.

Ἐνα τριζιμο... Εἶτανε τῆς πόρτας... Βαριοχτύπητε ἢ καρδιά του καὶ τὸ μάτι του ἀναζήτησε ἀνάμετα στὸ ἄνοιγμα νὰ διῆ μιὰ φυσιογνωμία... χαρούμενη θὰ εἶτανε γιὰ θλιμένη.

Ἡ πόρτα ἀνοῖξε σιγὰ-σιγὰ καὶ φάνηκε ἢ νοσοκόμα. Τοῦ ἔγνεψε νὰ πλησιάση καὶ τοῦ εἶπε πάλι σιγανὰ πὼς τόνε θέλανε οἱ γιατροὶ γιὰ καλὸ ἢ γιὰ κακὸ, γιὰ κακὸ δὲν μποροῦσε νὰ εἶναι ἀλιῶς ἀφοῦτὸνε φωνάζανε. Μιὰ βουὴ στ' ἀφτιά του τόνε ζάλιζε καὶ τοῦσφιγγε τὴν καρδιά, ποῦ ὄλο καὶ χτυποῦσε πιὸ δυνατά.—Μπήκε τρικλιζοντας, καὶ μὲ μιὰ ματιὰ μάζεψε καὶ τὶς πέντε βαρῦθυμες φυσιογνωμίες τῶν γιαιτρῶν μὲς' στὸ μυαλό του. Τίποτα ἔπρεπε νὰκούση τὴν καταδίκη... Ἡ Μαίρη θὰ πέθανε...

Ἐπρεσε μέσα σὲ μιὰ βαθεῖα πολυθρόνα,

κ' ἕνας ἀπὸ τοὺς γιαιτροὺς ἦθε κοντὰ του.

Μουμουριστά, μὰ καὶ πολὺ κοντὰ ἔκοιψε καὶ τοῦ εἶπε:

—Φίλε μου, ἢ θέτη τῆς γυναίκας σου εἶναι πολὺ σοβαρὴ τόσο σοβαρὴ ποῦ μόνο μιὰ ἐλπίδα μᾶς ἀπομένη. Πρέπει νὰ γίνη μιὰ ἐγγείρηση. Μιὰ ἐγγείρηση τοῦλάχιστο ἴσαμε αὔριο. Ἀστυχῶς... ἀπὸ μᾶς κανένας δὲν παίρνει τὴν εὐθύνη ἀπάνω του. Ἡ ἐγγείρηση εἶναι δύσκολη καὶ ὁ μόνος ποῦ μποροῦσε νὰ τὰ καταφέρει—κ' ἔχουμε πελοίθησε σ' αὐτόνε—εἶναι ὁ καθηγητῆς Π...

Τὰ τελευταία λόγια τὰ πρόφερε πνιγμένα ὁ γιαιτὸς καὶ μὲ κάποιο δισταγμὸ γιὰ τὴ ἔβαιρε πὼς ὁ χειροῦργος Π... εἶτανε ὁ πρῶτος ἀντρος τῆς Μαίρης.

Μὰ ὅτο σιγανὰ, ὅσο πνιγμένα κ' ἂν εἰποθήκανε τὰ λόγια τοῦ γιαιτροῦ, εἶτανε καὶ τόσο βαρεῖα, ποῦ τὸν κἀμανε νὰ σκύψη, νὰ οἶξη τὸ κεφάλι του ἀνάμεσα στὰ γόνατα. Κὶ ἄρχισε ἕνα κλάμα...

Ἡ ζωὴ τῆς Μαίρης του ἐξοριώτανε ἀπὸ τὸ μεγαλητερό του ἔχτρο. Ὁ Καθηγητῆς Π. εἶτανε δυνατὸ ποτε νὰ θελήση νὰ δώση τὴ ζωὴ ἐκείνης ποῦ ποδοπάτησε τὴν εὐτυχία του, τὴν ἀγάπη του, τὴν τιμὴ του. Οἱ πέντε γιαιτροὶ σηκώθηκαν, κ' ὁ ἕνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλο, σὰν πέντε ἀμαρτωλὲς σκιές, προσπέρασαν τὸ κατῶφλι κ' ἔφυγαν.

Ὅτε τοὺς εἶδε, οὔτε τοὺς ἀκούσε μόνο γιὰ μιὰ στιγμὴ ἔσπασε τὸ ἀναφυλλητό του σ' ἕνα μούγκρισμα.

Ἐκεῖνο ποῦ τοῦ προτεινάνε οἱ πέντε γιαιτροὶ εἶτανε κονταμάρα, εἶτανε τρέλλα κ' ἢ ἀγαπημένη του γυναικοῦλα θὰ πέθανε.

Καμιὰ σκέψη δὲ χωροῦσε στὸ φουγοννιασμένο του μυαλό. Κὶ ὅμως ἔαφνον πῆδησε ἀπάνω τέντωσε πίσω τὰ νευριασμένα χέρια του καὶ βάζοντας μπρὸς τὸ κεφάλι του χύμησε ὄξω ἀπὸ τὸ σπίτι κ' ἔτρεξε στοὺς δρόμους.

Ἐφτασε στὸ σπίτι τοῦ χειροῦργου καὶ σὰν παλαβὸς μῆξε, πέρασε στὸ γραφεῖο του. Ἐκλεισε πίσω τὴν πόρτα καὶ μὲ τὰ

ὀρθάνοιχα, ὀλοζόνκινα σά ματομένα μά-
τια του τὸν ἀντίκρουσε.

Ο Καθηγητής, Π... πέρασε τὴ νύχτα
του περπατώντας πάνω—κάτω μέσα στο
γραφεῖο του.

Πάλαιβε μέσα του τὸ αἶσθημα μετὸ
καθῆκον. Ἡ ὑποχρέωση στήν ἐπιστήμη
κ' ἡ ὑποχρέωση ἡ δική του στήν εὐτυ-
χία του.

Τὸ κουράλιμα τῆς εὐτυχίας του, ὅλες
οἱ σκηνές του πόνου ἐφρύντωναν σὰ θυ-
μωμένες φλόγες γύρω ἀπὸ τὴν ὑποχρέωση,
γυρῶσαν νὰ τὴν κάψουν.

Μετὸ ξημέρωμα, μπαίνοντας τὸ ἄλλο
φῶς μέσα στήν κάμαρή του ἔμπαινε καί
πίθ' μέσα στήν ψυχὴ του. Λούστηκε μετὸ
κουράγιο τοῦ ἐπιστήμονα, ἔβανε μπρὸς
τὸ καθῆκον, καὶ σὰν ἄλλος ἄνθρωπος
ἀνώτερος, ἀγγίξ' ἀπὸ τὴν προκατάληψη
καὶ τὴ μοχθηρία, ἄρπαξε τὰ ἐργαλεῖα του
καὶ τραβῆξε γιὰ τὸ σπίτι τῆς Μαιῆς.

Τὸν δέχτηκε ἡ νοσοκόμα, ποὺ εἶχε
ἐτοιμάσει καὶ τὴν κάμαρή τῆς ἄρρωστος
ἐπιτηδες γιὰ ἐγχείρησι.

Ο χειρουργὸς καθισμένος μπρὸς στο
γραφεῖο του, ἔπειτα ἀπὸ ἓνα μῆνα, ἀπο-
τέλειωσε τὸ διάβημα ἑνὸς χαοτικοῦ ποὺ
βαττοῦσε.

Τὰ χέρια του τρέμανε, κ' ἓνα δάκρυ κέ-
λητε μπρὸς κ' ἤρθε νὰ λεκιάσῃ τὸ γράμμα
ποὺ ἀποδιάβαζε.

Ἔσπυψε μετὸν φρεσάδα μισοῦ παιδιοῦ
καὶ τὸ φίλησε, κ' ἔπειτα πάλι ξαναδιά-
βαζε...

«Θὰ προτιμῶσα χίλιες φορές τὸ θάνατο
παρὰ τὴν τιμωρία ποὺ αἰσθάνομαι, πὼς
ἐπύ, ποὺ σοὺ κατάστρεψε τὴν εὐτυχία,
μοῦ χάρισσε τὴ ζωὴ!

»Φεύγω μακριὰ ἀπ' αὐτὸν τὸν ἄνθρω-
πο ποὺ γίνηκε ἡ αἰτία νὰ κατατρέψω
τὴν εὐτυχία σου. Πηγαῖνω ν' ἀφιερῶσω
ἐκεῖνο ποὺ μοῦ χάρισσε ἐπύ, στὸ Θεό.
Καὶ νὰ εἶται βέβαιος πὼς στίς προσευ-
χές μου θὰ ψυθισθῶ καὶ τὸ γλυκό σου
ὄνομα. Μαιῆ».

Καίρο

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΣ

Τὶς 23 τοῦ Μαιῶτη ἐκλείσει ἓνας χρόνος
ποὺ μιὰ παρέα ἀπὸ λογοτέχνες, κάποιος
παραγνωρισμένους, ἀποφάσισε τὴν ἴδρυσή
ἐνὸς Συλλόγου.

Ἐνα πολὺ μεγάλο βέβαια καταστατικό
ἀπὸ 42 ἄρθρα ἔχει ἐγκριθεῖ στὸ Προεδρι-
κειο, καὶ δημοσιευθεῖ σὲ ἰδιαίτερο δελτίο
ποὺ βγήκε τὸν Ἰούλιο τοῦ 1924.

Μετολάβητε τόσος καιρὸς, ποὺ καθέ-
νας πίστεψε πὼς ὅλη ἐκεῖνη ἡ ἀτύχητη
ἐνέοργια κατάληξε στήν αἰώνια ἀρρώστια
μας τοῦ ἐθνουσιασμοῦ μόνο, σὰν ἄξαρνα
τὸν περασμένο Ἰανουάριο μιὰ πρόσκληση
μάζεψε, τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου στὸ σπίτι
τοῦ κ. Ἄντ. Παπαχοῆστου καὶ ὄρισε μέσα
συγκέντρωσης τὴ Δεπτέρα.

Μέσα σὲ 2-3 μῆνες καὶ πόσα δὲν ἔγιναν
250 μέλη καινούργια γραφτήκανε, δω-
ρεὰς, δοθήκανε, συζητηθήκανε τόσα πρά-
ματα, ποὺ πραγματικά λές καὶ ἡ σιωπὴ
τους, κάτι μαγεύοβε.

Ποιὲς οἱ ἐνέοργιες τοῦ Συλλόγου γιὰ
τὴν ὥρα:

- 1) Νὰ βροῦνε, — καὶ ψάχνουνε δραστή-
ρια—ἓνα σπίτι νὰ στεγαστοῦνε.
- 2) Νὰ διοργανώσουνε μιὰ γιορτὴ γιὰ
τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου μετὰ ἀπαγγελίαις,
μουσικὴ, τραγοῦδι τοῦ κ. Ἀγγελόπουλου,
μετὰ δυὸ μονόπρακτα τοῦ κ. Μπόγρη, καὶ
Χατζαποστόλη.

3) Νὰ ἐκδόσουνε μετοχές

4) Νὰ γράφουνε 2-2500 μέλη.

Με σκοπὸ ἀπὸ τὴν εἰσπραξὴ ὅλων τῶν
ἀπάνω μέτων ποὺ θὰ διατεθοῦνε, νὰ ἰδρύ-
σουνε μιὰ ἐκδοτικὴ ἐταιρία, ὅπου θὰ ὑπο-
στηριχθεῖ ἡ ἐκδοσις κάθε συγγραφέα ποὺ
θὰ εἶναι μέλος τοῦ Συλλόγου.

Νὰ ὑποστηριχτοῦνε τὰ θεατρικά τους
ἔργα καὶ νὰ παίζονται ἐπιβάλλοντάς τα
σὲ διάφορους θεάτρους.

Νὰ ἐκδόσουνε ἰδιαίτερο περιοδικό.

Καὶ τέλος νὰ ὑποστηρίζουνε κάθε πα-

ΜΑΝΘΟΥ ΜΑΖΖΙΩΤΗ

ΒΙΟΛΙ

Σὰν ἀπ' τὸ σῶμα νᾶφυγ' ἡ ψυχὴ
καὶ στὸ κουφάρι τοῦ βιολιοῦ νὰ μπῆνε,
καὶ μετ' ἀκόμα στή φλεβοσυρμὴ
τοῦ δοξαριοῦ, ἀπ' τ' ἀγολόγημα νὰ βγήκε.
Στὰ θεοπλοῦμιστά τὰ μάγια βαφτισμένο
καὶ στῶν δαιμόνων τ' ἀγριόγημα ξεφύγιο
καὶ στῶν ἀγγέλων τοὺς ρυθμοὺς κανο-
νισμένο, μᾶς μεταδώνει τ' ἀμολόγητα μυ-
στήρια.

— Στάσου καρδιά μου κ' ἄκουσε λιγάκι
τοὺς ἤχους τοὺς πανόριους τοῦ βιολιοῦ.
Ἄκου, πὼς σπαρατίζει τὸ δοξαράκι
— τὰ μέσα σὲ ξεψύχισμα φιλιῶν.—

Καὶ σὺ καρδιά μου κλαῖς! Μῆνα, τὸ
κλάμα σώνει ψυχές καὶ κάνει κἀνα θάμα:

Καίρο

ογνωρισμένο ποὺ θὰ εἶναι καὶ μέλος τοῦ
Συλλόγου.

Βέβαια καὶ κάθε ἀναγνωρισμένη ἀξία
μπορεῖ νὰ γίνῃ μέλος τοῦ Συλλόγου, καὶ
νὰ ὑποστηριχθεῖ.

Ἐλλίξουμε πολλὰ ἀπὸ τὸ Σύλλογο
ἀπὸ τὸ ἀπὸ τοὺς δραστήριους ποὺ ἀποτε-
λοῦνε τὸ Δ. Συμβούλιό του, κ.κ. Γ. Σῶνα,
Α. Χατζαποστόλη, Α. Παπαχοῆστο, Β.
Μπόγρη, Ν. Δεϊμεζῆ, Γ. Παράσχο, Κ. Α.
Προιονιστὴ καὶ Α. Σαραντίδη.

Τὸ ἔργο τους θὰ τὸ ὑποστηρίζουνε τὰ
«Φιλολογικὰ Τετράδια» καὶ προτρέπουνε
κάθε ἀναγνώστη καὶ συντρομητὴ τους νὰ
ἐνδιαφεροθεῖ καὶ ζητήσῃ αἴτησιν ἐγγρα-
φῆς καὶ καταστατικό ἀπὸ τὰ Γραφεῖα μας,
ἢ καὶ ἀπὸ τὰ προσωρινὰ γραφεῖα τοῦ
Συλλόγου, Παιραιῶς, 9 στοῦ κ. Παπαχοῆ-
στου.

ΛΕΥΚΑ ΟΝΕΙΡΑΤΑ.

V

Τὰνθρώπου ἡ ἔγνοια, ποὺ αἰώνια πεθαίνει
μέσ' τὰ συντοίματα, μέσ' τὰ χαλάσματα τοῦ
ἑαυτοῦ του]

σὰ φεγγαριοῦ νεκρώσιμη ἀκολουθία
— ποὺ μετὰ τῶν ἀστρῶν τίς λαμπάδες
τοῦ ρεμβασμοῦ φωτίζει τὸ δρόμο.—
«Ἄμωμοι ἐν δδφ...» ἀντιλαλεῖ
μέσ' τὴ θαμπόφωτη ἐκκλησιά μου.
Τὰνθρώπου ἡ ἔγνοια — — —

Σὰν κοιμισμέν' ἀλόγατα οἱ ἐλπίδες
προσμένουν τοῦ ἀυγεινοῦ τὸ δροσοβό-
λημα νὰ χλιμιντρίσουν.]

Καὶ θὰ ντυθοῦνε πένθημα νὰ σύρουνε
μακριὰ τὴ νεκροφόρα]
στὸ κοιμητήρι.

Εἶν' ἀνοιγμένος ὁ ψυχρὸς ὁ τάφος
τὰνθρώπου, ποὺ αἰώνια πεθαίνει
γιὰ νὰναστήσῃ τὴ μάνθονερο
καὶ κρινοπέταλα πλασμένη
νέα ζωὴ.

Κ' ἡ ἔγνοια του, μετὰ τίς λαμπάδες
τῶν ἀστρῶν, στή νεκρώσιμη ἀκολουθία
τοῦ φεγγαριοῦ, θάλογολογεί:
— «Ἄμωμοι ἐν δδφ...».

Τεῦχος Ἀνθίας

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

**Νὰ μὴ λήψουν οἱ ἐνδιαφερόμενοι νὰ
γίνουν μέλη στὸν ἀπάνω σύλλογο.**

Ἐνωσις θὰ πεῖ δύναμη.

**Γράψετε στὸ Γραμματεῖα τοῦ Συλ-
λόγου κ. Κ. Ζαχαρίου
Διδότου 26, Ἀθήνα**

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΡΟΜΑΝΤΣΟΥ

Οι διαγωνισμοί βέβαια ούτε μονοπώλιο είναι, ούτε κανένα τίτλο ιδιοκτησίας για την ανακάλυψή τους.

Νομίζουμε λοιπόν, πως όσο περισσότερο κεντρώνεται η φιλοτιμία τόσο και περισσότερο καλό μπορούμε να κάμουμε στην Ελληνική διανοήση.

Μαζί μ' άλλους διαγωνισμούς που βρίσκονται στις κατοπινές σελίδες, έχουμε και το ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ ΤΟΥ ΡΟΜΑΝΤΣΟΥ, εδώ.

Δίνουμε βραβείο για το καλύτερο που θα διαλέξη η κοιτική επιτροπή Δρ. 3000. και, για το έργο δε θα μείνει ιδιοκτησία μας, όπως κάμουμε διάφοροι εκδότες. Όχι, το Ρομάντσο θα φροντίσουμε να το εκδώσουμε έμεις, κι από το λογαριασμό αφού αφαιρεθούν τα έξοδα της έκδοσης ο συγγραφέας θα έχει και το 50οο ακόμη κέρδος του.

Λοιπόν ο συγγραφέας πένει τις 3000 μπόδες και κάθε εξάμηνο το 50οο πάνω στα καθαρά κέρδη για τα βιβλία που πουληθήκανε.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Γιάννης Ψυχάκης στο Παρίσι, Διαμαντής, στο Κάιρο και Ρ. Γκόλφης, στην Αθήνα.

Μακριά ο ένας από τον άλλο δε θα επιρωαστεί καθόλου, η γνώμη του ενός από τον άλλο.

ΘΕΜΑ: Δε βάζουμε περιορισμούς.

Γλώσσα: Ορθόδοξη Νεοελληνική σχήμα 160.

Λογία: Ίσως την 1η του Νοέβρη θα δεχόμαστε χειρόγραφα: Κάθε χειρόγραφο θα υπογράφουν μ' ένα ψευτόνομα. Το ίδιο ψευτόνομα θα έχει απέξω κ' ένα φακέλακι και μέσα θα έχει κλειστό το πραγματικό όνομα, και σύσταση.

Κάθε χειρόγραφο, πρέπει να συνοδεύεται με Δρ. 59 για τα έξοδα τα ταχυδρομικά κλπ. της Κοιτικής Επιτροπής.

Πληροφορίες περισσότερες στα Γραφεία μας.

ΟΙ ΤΥΧΕΡΟΙ

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΣΥΝΤΡΟΜΗΤΕΣ ΜΑΣ

Όπως είχαμε δηλώσει τα δελτία εγγραφής, όλοι θα γινόντουσαν συντρομητές πριν την πρώτη του Μάρτη θαύμαινε τ'ονομά τους σε κλήρο, κι απ' αφτούς 15 θα κερδίζανε από ένα βιβλίο.

Λοιπόν να οι πρώτοι 15 τυχεροί από τους 1352 συντρομητές που γραφήκανε.

Αδα Α. Λοίνη, Αθήνα.

Αδα Α. Βαρειοπούλου, Τρίπολις

Κα Άου. Τριανταφύλλου, Αθήνα.

Κος Λ. Ευσταθίου, Πάτρα

Κος Γ. Γεωργίου, Κάιρο

Κος Α. Σκλάβος, Αθήνα

Αδα Π. Παπαδοπούλου, Σαλονίκη

Κος Κ. Αλεβούζος, Πόλη.

Κα Δ. Αδαμαντίδου, Σαλονίκη.

Αδα Π. Γεωργιανίδου, Βεϋρουτί

Κος Α. Μαθιός, Αθήνα.

Κος Χ. Αρίστος, Αθήνα.

Κος Π. Αργυρόπουλος, Πειραιά.

Κος Α. Φίλων, Γαλάτσι.

Αδα Έσμεράλδα Θεοδορακάκη, Πρωταίος.

Τα 15 βιβλία έκδοσης του βιβλιοπωλείου «Γράμματα» της Αλεξάντρας, στείλαμε στον καθένα στη σύστασή του, και παρακαλούμε να μ'ας γράψει πως τόλαβε.

Όσοι γραφτούνε Ίσαμε την 1η του Μάη συντρομητές, θα έχουν δικαίωμα στη δέφτερη κλήρωση για άλλα 15 βιβλία έκδοσης βιβλιοπωλείου «ΓΡΑΜΜΑΤΑ» Αλεξάντρας.

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Φίλε κ. Προιονιστή,

Άν, όπως ελπίζουμε «τα Φιλολογικά Τετράδια, ανταποκριθύνε στο πρόγραμμά τους, αληθινά θα δώσουνε στους δακτύλους και τα παιδιά ένα περιοδικό χρήσιμο απαραίτητο και τερπνό.

Η μεγάλη τάση των παιδιών να διαβάζουνε φυλλάδες ανήθικες και περιοδικά, που καλλιεργούνε όχι πάντα τα καλλιτεχνικά συναισθήματα μα και την ψυχή τους κατατροφούνε προέχεται από την έλλειψη παιδικού περιοδικού, που να ευχαριστά, να διδάγει, και να βοηθή το παιδί στη βελτίωση, του καλλιτεχνικού του γούστου και την ύψωση της ψυχής του.

Αφτό βέβαια είτανε υποχρέωση του 'Υ. της Παιδείας, που θα μπορούσε αξιόλογα να δίνει στα παιδιά τα κατάλληλα βιβλία, βάζοντας τους λογοτέχνες να δουλεύουνε για μιὰ παραγωγική λογοτεχνική

πράγια, ανάλογη μες τις ανάγκες του παιδιού.

Μιά που δεν υπάρχουνε βιβλιοθήκες λαϊκές, θα μπορούσανε να υπάρχουνε οι παιδικές που θα παίρνενε τα παιδιά με βιβλία επαγωγικά, αφέλιμα και διδαχτικά σ' όλα τα είδη του λόγου.

Σήμερα στις τόσες των παιδιών συχνά πιάνουμε βιβλία σα το «πως γλυντούν οι χέροι» ή «τα γλύντια των κοριτσιών» κι' άλλα, που μπορεί να παρατραπή στο διαβασιμά τους και το πιο ήθικό παιδί.

Άμποτες τα Φιλολογικά Τετράδια να νικούνε μέρος της έλλειψης αυτής των λογοτεχνημάτων, που ζητούνε οι παιδικές ψυχές και να θεραπέψουνε την επιθυμία των καλών παιδιών να βρουν ένα περιοδικό που να ικανοποιεί και να ύψώνει τη ψυχή τους.

Στέλνοντας την καλύτερή μου ευχή στα Φιλολογικά Τετράδια, δίνω την υπόσχεσή μου, πως και γώ ότι μπορώ να δώσω για την επιτυχία τους, θα το προσφέρω με πρόθυμη ψυχή.

Αθήνα 28-2-25

Πολ. Παλαχριστοδούλου.

ΑΠΟ ΜΗΝΑ ΣΕ ΜΗΝΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ

Ο γιατρός, στην εξώθυρα του σπιτιού που είχε κάνει την επίσκεψή του, σκούπιζε τον ιδρωτά του. Χωρίς ν' απαντήση στον χαιρετισμό μου, μ' έπηρε από το χέρι κλισά ν'άθελε να ξελαφρώση από κάτι πολύ βαρύ, άρχισε:

— Τα χείλη σου μ' έχαιρέτησαν, μα τα μάτια σου, μ' έρώτησαν τι έχω και ιδρωσα έτσι, ενώ ζέστη δεν άρχισε ακόμη. Ίδρωσα, αγαπητέ μου, από αγωνία, που έπρωτίμωσα να δοκιμάσω εγώ, για να μη δοκιμάσουν εκείνοι επάνω και το κρωστό τους παιδί! Είναι μιὰ αγωνία,

που τη δοκιμάζω συχνά και δεν μπορώ να τη συνηθίσω, γιατί προέρχεται από ψέμμα. Μάθε ένα πράμμα, που ίσως να μην το ξαίρης. Από τον καιρό που εξασκώ το επάγγελμα — κάμποσα χρόνια — δεν εξέτασα άρρωστο που να έχη το θάρρος να ακούση την άρρώστεια του και τις συνέπειές της. Βρίσκομαι πολλές φορές σε περιπτώσεις, που προμηνύουν θάνατο και γώ λαμβάνω κρυφά τα μέτρα μου, ενώ στους ενδιαφερομένους, εξαντλώ όλο μου το στερεότυπο λεξιλόγιο «δεν είναι τίποτε, κι περαστικό, μη ανησυχείτε, μόνο μιὰ βδομάδα θα υποφέρει, είναι επιδημία, το πέρασα και γώ.» Αυτό πάρα πολύ με στενοχωρεί, γιατί η ίδια επιστήμη μου, δε μου επιτρέπει την ψευτιά. Και όμως τη λέω χρόνια τώρα, όπως είπα, και ακόμη πληρώνομαι γι' αυτήν.

Ο κόσμος, θαρρεί πως με πληρώνει για τα γιατρικά που δίνουμε, μα εγώ καταβάλω πολύ ανώτερο κόπο από τη διάγνωσή μου και το γράψιμο της προσταγής, προσπαθώντας να καθησυχάσω τον άρρωστο και τους δικούς του, με ψέμματα. Είναι φίλε μου απελπισία. Πήγαινε τώρα να πής στους γονιούς του παιδιού που έπεσκέφθηκα, πως το παιδί τους, το περιμένει ίσως ο θάνατος. Ο Σατωμπριάν είπε, πως ο ήλιος και ο θάνατος δεν είναι δυνατό να κοιταχθούν κατάματα. Έστω. Μα το μάτι μας το όπλισαμε με ένα φακό και είδαμε τον ήλιο, δεν είναι, άρα γε, δυνατό, να όπλισουμε με κάτι ανάλογο την ψυχή μας, ώστε να μπορή να ιδή το θάνατο;

Και ο γιατρός φεύγοντας μου άφηνε την εντύπωση πως μιλούσε σαν καλός... γιατρός.

Αθήνα

ΓΙΩΡΓΟΣ ΦΡΑΝΤΖΑΣ

Α

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Ένα μου άρθρο με τον τίτλο Καθ η-
γητικά και Προσωπικά που μου
το φιλοξήνησε η αγαπητή μου Πολιτεία
τις έντεκα του Δεκέβρη 1924, στάθηκε
αφορμή να διαβάσουμε στο φύλλο το επα-
βριανό (δεκατέσσερες του Δεκέβρη) δυο
γράμματα, το ένα του κ. Σίμου Αγνωστό-
πουλου, το άλλο του κ. Γ. Μενάρδου.

Αμέσως να το σημειώσουμε πως το
γράμμα του κ. Γ. Ν. Μενάρδου, όπως και
το γράμμα του κ. Huber του Αγνωστό-
πουλου, είναι κάπως σεμνά. Δεν έχουν το
ύφος εκείνο το μοναδικό που το χάριχα
τόρα τελεφταία σε κάτι χρονογραφήματα,
σε κάτι απάντητες ενός κάποιου Ροωτέα
κ' ενός άλλου κάποιου Καθ εμερνού,
που μπορεί και να είναι δυο μπουφοί
κάτω από μια σκούφια. Χριστέ και Πα-
ναγιά! Σε βρίζουνε. Τους αποκρίνεσαι μ'
όλη την εβγένεια, το γράμμα σου έχει μέσα
τον λίγη ουσία επιστημονική. Τιποτα! Και
τι αμάδια! οικουμενική. Αμάδια της αγ-
χαιάς και της νέας! Η φίλη μου η Βρα-
δινή φιλοτιμήθηκε μάλιστα να δηλώσει πως
η απάντηση του Προτέα δεν είναι απάν-
τηση της Βραδινής.

Οι δυο τους, Προτέας και Καθεμερόνος
σου ρίχνονται παιδιάτικα συνάμα και χα-
μάλικα. Έδειξα τάχα τους ενός μαθη-
τή μου εδώ, φοβερά φιλέλληνα.

«Mais ce sont deux Sauvages!»
φρονάζει ταραγμένος.

Καλό, κάποιτες, οι δικοί μας, σα γρά-
φουνε, να συλλογιούνται και την Εβρώπη,

Το γράμμα του Αγνωστόπουλου Hu-
ber -ου, λουκούμι μονάχο, αν το συγ-
κοίνης δηλαδή με τα προηγούμενα. Είναι
γράμμα συγκινητικό. Κλαίει το παιδί!
Καλέ, δεν είμαι και τόσο άγνωστος. Έχω
δυο τόμους δημοσιεύτους. Δημοσίευμα
τον πρώτο-βαρεία θυσία για απ' πτωχόν
μου βαλλάντιον—ε! σόπα για και οργισ-
η καρδιά μου.—Ο Wackernagel μου
έδωσε άριστια για μια μου ασήμαντη
διατριβούλα, πήρα βραβείο με τον ασί-
μνηστο-δύσκαλό μου, τον Πολίτη (αφτί-
για θα κάμη εντύπωση του Ψυχάρη!)
Στο Ράλλειο, καλέ! Είμαι και μαθητάκος
του Pern-άκου [τόρα κατάλαβα γιατί
δεν πάτησε μήτε σπύι μου μήτε στα δυο
μαθήματά μου, όσο εΐτανε στο Παρίσι, ο
κ. Αγνωστοπεονάκογλους και δεν το μν-
ρίστηκα, να πάω να του κάμω βίζα,]
Επαρχιακά γυμνάσια. Obhandlung. Πε-
ρὸ τοῦ ἄρθρου — διακεκρι-
μένος κ. Pernot. — κ. Σκάσην. —
Το το ρίαν των ἀρχαίων καί
των νέων ἐλληνικῶν διαλέ-
κτων, ἔργον σχεδὸν ἔτοιμον—
[Τι γίγαντας!]. — εὐμενῆ ψῆφον
Schwyzer. — Kretschmer Heisen-
berg Byzantinische Zeitschrift wer-
troller Beitrag. Πλειοψηφίαν. Cause
perdue—εἶμαι ἄξιός τῆς ἐδου-
— τα λέω με λύπη μου μεγάλη, όλα μου
τὰ παινέδια και τα λυπά και τα
λυπά...

Δεν μπορώ. Θα σωπάσω, ειδημή θα
ξεοπάσω σε κλάματα.

Η κάλλια να τον κάμω να σωπάση
το Χατζή-μέναρδο—Pern-άκο—Σκάσοο
— Heisen oers — Ανοστόπουλο, γιατί
δεν κατάλαβε ακόμη τί τρέχει και για το τί
πρόκειται. Πρόκειται για ζήτημα ηθικής.
Όπως ανεπιός του Χατζηδάκη, ο κ.
Αγνωστοειδής δεν μπορούσε ναρκιστή στο
κλάψιμο έπρεπε και να φωνάξη, έπρεπε
και να βροίση. Με καιηροεί για το θό-
ρο υβό που σηκώνω— ακούς εκεί; Θό-
ρουβο, ναίσκε ώσπου να του πάρω τάρπι-
του. Με καιηροεί για το ύφος μου που
δεν ταιριάζει σε σοβαρό επιστήμονα, ύφος
αθρόπου, λέει, που δε σέβεται τον εαφ-
τό του.

Ο λόγος εδώ δεν είναι, κύριε Αγνω-
στίδη για το ύφος μου, για τάχα μου,
για την επιστήμη μου. Ο λόγος είναι για
τα φροσιμάτά σου, κύριε Ανάγνωστε. Όσο
ζη ο Χατζηδάκης, όσο είναι ο κ. Χατζή-
γνωστος ανεπιός του, δεν έχει κανένα δι-
καίωμα να κάνη ρεκλάμα στον εαφτό του,
επειδή τί άλλο είναι το γράμμα του της
Πολιτείας.

Το δικαίωμα δεν έχει να βγη στους
δρόμους, να μαζώνη ψήφους, ακόμη λι-
γότερο να τους μαζώνη για την έδρα του
μάτρυμα του. Με τέτοιους τρόπους, δε
σέβεται ούτε την επιστήμη, ούτε το Πανε-
πιστήμιο ούτε τον εαφτό του.

Το φροσιμό του, αφού θέλει να τάκουση
το φροσιμό τον είναι ανήθικο.

Το λέω εδώ ψυχρά και ήσυχα, έχω
κάθε δικαίωμα να το πω. Και τάρπδειχρω.
Λοιπόν ιδού. Όσο ζούσε ο περίφημος ο
πεθερός μου ο Ρενάνος, δάχτυλο δεν κού-
νησα. Δε ζήτησα παράρσημο — στα 1919
μονάχα, πήρα, γιατί ενέργησε ο Clemen-
ceau να μου δοθή. Μήτε βραβείο, μήτε
καμιά έδρα, μήτε Ακαδημία δεν υποψη-
φίστηκα, που θα μου εΐτανε όλα έφκολα
να τα πιτύχω.

Ήρθε μια χρονιά η σειρά μου να πάρω
το Prix Volnen της γνωσσολογίας. Δε-
θέλησα. Ο δάσκαλός μου, ο μακαρίτης ο
M. Breal. ο πασίγνωστος, αναγκάστηκε
νάνεβή τα πέντε πατώματά μου — και
στάθηκε πάντα δυσκολοκίνητος — για να
με παρακαλέση να βγω υποψήφιος. Αρνή-
θηκα. Ο αγαθός γέρος αναγκάστηκε δέ-
φτερη φροά νάνεβή τα πέντε πατώματά
μου, ώσπου να συγκατανέψω πιά.

Νά φροσιμάτα μια φροά, νά διαγωγή
τίμια. Νά σου και ηθιζή.

Στην έδρα μου της Πραχτικής
Σχολής για Σπουδές (E-
cole pratique de Hau-
tes Etudes) διορίστηκα, σαν εί-
μουνε για γνωστός κι άναγνωρισμένος.
Είχα δώσει ζέταση όπον βρήγα πρώτος
με δεκαπέντε είκοσι πούντους περισσότερο
από το δέφτερο συναγωνιστή μου. Το θυ-
μούντι ακόμη στη Σομπόννα. Στο προ-
φορικό, διεομινέβοντας τον Προτι-
γόρα του Πλάτωνα, σαν τέλειονα το
χωριό που εΐτανε προοδωρισμένο,

— «Ξακολούθα, ξακολούθα, φώναξε ο
Jules Girard είναι καιρός που στις σάλες
αφτές δεν αντήχησε τέτοια διεομνηεία.»
Κάτι κέρδισε τη μέρα εκείνη και τόνομα
το ελληνικό στο Παρίσι.

Κατόπι, πάντα πριν από την παντρεία
μου, είχα κάμει μια έκδοση μιας κωμο-
δίας του Τερέντιου—Οϊάδελοφού—
που παραδίνεται ακόμη στα Σκολειά και
στα Πανεπιστήμια της Γαλλίας.

Αφού παντρέφτηγα έβγαλα μια δι-
τριβή για το νεοελληνικό το μέλλοντα θα
γράφω, θα γράψω και χάραξα
μέσα δρόμο καινούργιο, καινούργια μέ-
θοδο ιστορική για τα μεσαιωνικά μας τα
κείμενα όπον τα είγανε κάμει ως τότες
ανακατωσοόρα οι άλλοι και σ'αφτούς μέσα
ο Χατζηδακέης,

Ψηφίζοντάς με παμνηφίς οι συναδέρφοι

μου μαρτυρούσαν πώς με ψηφίζανε μένα και όχι τον πεθερό μου.

Νά σας και το πιο σπουδαίο. Στον κλάδο μου είμαστε ο μόνος.

Δε βρισκόμαστε, όπως ο κ. Αντιόπουλος, με αντίπαλους πρώτης γραμμής, ή έναν Τριανταφυλλίδη και μένα Φιλήτη.

Είχε τέτοιους ανθρώπους μπροστά του και τόλμησε να τους παραβγή; Δεν τρέπεται;

Εμένα, μήτε μπάμπας μήτε πεθερός δεν πρόβαλε να με προκηρύξει άξιο της έδρας. Πρόβαλε ο Gaston Paris ο αδάνατος δάσκαλός μου, που από χατίρια και ροσφερία δεν ήξαισε.

Αφτά, δεν τάβγολα ποτές μου στη μέση. Τα βγάζω σήμερα όπον δεν προμένω για τίποτα από κανέναν.

Τώρα τελευταία έμαθα—γιατί ποιος μπορεί να καταλάβει μονομιάς τα σκούρα τα πανεπιστημιακά και είναι κάμποσα—πληροφορήθηκα πώς το ψήφισμα είναι ακόμη εκ κ ρ ε μ ί (το ε κ ρ ε μ ές της καθαρέβουσας είναι λάθος χοντρούτσικο).

Λοιπόν, ενώ δε βγήκε ακόμη απόφαση τελειωτική, έρχεται ο μισόψηφος, ο μισόψοφος Μεναρδόγνωστος και μιά γραμμάτα, με βιβλιογραφίες, με κολακείες και με ποδογλυψίματα!

Τόγραφε θεοφάνερα, γιατί φαβήθηκε ύστερης από το άρθρο μου. Νά σου όμως θόρυβος μιά φορά, τίσον θόρυβος προσοπικός—κι αηδία.

Β

Ο ΜΕΖΕΣ

Σήμερα το λοιπό βγαίνει στο μάθημα ο κ. Σιμομεναρόπουλος.

Και μη θαρρήτε στο Θεό σας πώς τους αλλάζω τα ονόματά τους, έτσι, για το χάρι. Τους αλλάζω γιατί όνομα κα-

Δεν είπα ωστόσο πιο απάνω πώς ο Ρενάνος κούνησε δάχτυλο για μένα όσο λίγο κουνούσα και γω βέβαια. Δεν είπατε Ασυνειδόπουλος μήτε Χατζής της Ασυνειδησίας. Σεβότανε τον εαυτό του. Πολι ανώτερός του ο Χατζηδάκης που όπως βλέπουμε, στην προίκα της άνηψιάς του πρόσθεσε κι αποπροίκια, έβαλε και την έδρα του στο συμφωνητικό.

Πέρασε ο φίλος μας ο Προικοαγνωστόπουλος από τα Παρίσια, μα δεν τα κατάλαβε. Ας φωνάξη το λοιπό βοηθό και συνήγορό του τον Περγάκο, να του πω και κεινού όσα έχω μαζωμένα. Και να του τα πω τελειωτικά.

Τον Αμάνταμανόπουλου τον έδωσα θεία συμβουλή. Να τον γεμίσουνε την τσέπη του—με το παρό! να τον γεμίσουνε το «πτωχόν μου βαλάντιον» όπως ψωμοζητανέβει στο γράμμα του και δεν το παρατήρησε κανένας, να τον γεμίσουνε, καλέ, τσέπη και βαλάντιο μ' όσες γαζέτες αγαπά, μα να μιά αφήση για μια και σώνει.

Δε θέλει. Τότες ας του βάλουνε δίχως πολλές τσιρομόνιες τα παπούτσια στο χέρι. Δε με νοιάζει εμένα ο τρόπος του χωρισμού, φτάνει να πάη καλά του, η κ α λ ι ά του όμως να μην είναι στο Πανεπιστήμιο. Φτάνει, κι αφτό είναι το κυριώτερο, φτάνει να ξεκουμπιστή ο ανόσιος, ο άτιμος, ολέθριος, εθνοκαταστρέφτης. Νεποτισμός, όνειδος της Ελλάδας.

θαφτό δεν έχουνε. Ο Χατζηδάκης τουλάχιστο έκαμε όνομα δικό του—κακό.

Γελάστηκα ωστόσο κι ο ίδιος σ' ένα όνομα τον άδίκησα τον Αγνωστόπουλο και τον ζητώ συγγνώμη. Βρίσκω τη σω-

στή του ετυμολογία στο Φιλήτη (Γραμμ. της ρωμ. γλώσσας, 1907—λοιπόν από τότες!—παράρτ. 416 σ. 151): «ο αν-ά-γνωστος (=ανόητος, χωρίς γνώση)».

Το γράμμα του Σ. Μενάρδου δε λέει απόλυτα τίποτα, τίποτα, μα τίποτα. Ξεγλιστρά, καθώς πάντα. Πάει και γυρέβει φύλλους σάχερα. Δεν μπαίνει στην ουσία θα τον οδηγήσω ίσως με το φρόντο κ' ένω α τον, αφού ξεσηκώσω δυο τρία κομμάτια.

Δε διάβασα, γράφει το πουλάκι μου, ο Άσημος Μενάρδος, δε διάβασα και τελειώσες, εννοείται αγνώ το αξιόλογο βιβλίο του φίλου του και ψηφισμένου του, για τους περίφημους ελληνικούς διαλέκτους τους, 160 σελίδες—τάκούσατε:—για τις αρχαίες νιοπολαλιές και τις νέες μαζί.

Πολί σωστό, δεν το διάβασα—γιατί διάβασα τον Ahrens, τον Beentel, τον Thuml και τον A. Meillet.

Λέει ακόμη το πουλί μου πώς το Υπουργείο της Παιδείας και το Υπουργείο της Δημοσίας Εκπαίδεψης τ' άφαντ' άζον μαι δυο! Τάβαλα μαζί, γιατί τότες έτσι το λένε τότες αλλιώς. Δεν το κατάλαβε πώς τον έπαιονα και τον ίδιονε στο ψιλό.

Αηλαδή, πρώτα είπατε τις Παιδείας. Ύστερης, από μίμηση το κάμανε της δημόσιας εκπαίδεψης, δε λέω εκπαιδ' έφ' σεως, γιατί το Φ Σ είναι ΒΑΡΒΑΡΙΣΜΟΣ στη Νεοελληνική όπως και στην αρχαία μας τη γλώσσα. Τάποδειξα πολλές φορές.

Το τρίτο πιο κομμάτι ακόμη.

Πρέπει, λέει ο Μελένιος να διαβάσω τα σχετικά πρακτικά του Πανεπιστήμιου και τότες, αν έχω το θ' ά ρ ρ ο ς γ α κ ρ ί ν ω

Να κ' ί ν ω δηλαδή «επιστημονικά», όπως μόν το παραγγέλνει. Μα να είστε βέβαιοι αποφασίζει ο κ. καθηγητής, πώς δε θα το κάμω.

Γλυκέ μου, ολόγλυκέ μου, μελένε και χελένι μου, να μόν επιτρέψης να σαυ δειξω εγώ την επιστημονική, τη μόνη μέθοδο, τη μέθοδο που δε θέλει τα λόγια, που κοιτάζει τα πράματα. Είσαι χελένις, μα δε θα μόν ξεγλιστρήσης από τα χέρια σου το χέλι.

Τα δάχτυλά μου γίνονται σίδερο, άμα βλέπω καμιάν αδικία. Σίμω δε θα μόν ξεφύγης.

Προτού μιάς δώση μαθήματα επιστημονικά η αφεντιά του, θέλω νάπαντήση στα ροπήματά μου αφτά, που ρωτούνε κι απαντούνε συγάμα.

Είναι ή δεν είναι ο Αγνωστόπουλος του Χατζηδάκη ανιψιός.

Ποιος είναι ο πω ά ω ρ ο ς, ο Αγνωστόπουλος ή ο Τριανταφυλλίδης; Ο Αγνωστόπουλος ή ο Φιλήτης; Ποιος είναι ο οικουμενικά γνωστότερος;

Ποιόνε ψήφισε ο Χελένιος; Τον Αγνωστόπουλο ή τον Τριανταφυλλίδη;

Ποιος είναι δημοτικιστής από τους δυο, ποιος, ο Τριανταφυλλίδης, που όσο απαισία μιχτός κι αν είναι, το κάτω κάτω περνά για δημοτικιστής, και μάλιστα για μαλλιαρός—ποιός περισσότερο το λοιπόν ο Τριανταφυλλίδης ή ο σπιστεφτος ο Χατζηδάκης που το μόνο του επιστημονικό επιχείρημα εναντίον μου σιάθηκε το μίσος του σα βγήκε να δηλώση δημοσία, στον κόσμο μπροστά, πώς πλέρωσα κ' εκλεψα—πώς συβιβάζονται τα δυο;—ένα μαθητή μου, περνώντας για δικά μου κάμνι τούρκικα που είπατε δικά του.

Πολέμησε ή δεν πολέμησε πάντα του ο ακαθήγητος καθηγητής τους δημοτικιστάδες από λόγους προσωπικούς;

Πολέμησε ή δεν πολέμησε χωριστά τον Τριανταφυλλίδη; Έβαλε ή δεν έβαλε τα δυνατά του για να μην πάρει την έδρα του ο Τριανταφυλλίδης, επειδή κι ο Τριανταφυλλίδης δημοτικιστής;

Είναι ή δεν είναι αλήθεια στους συρα-

νούς το φωνάζω και θα μου αποκριθούν οι ουρανοί—αλήθεια πώς ύστερις ακόμη από το θάνατό του αχόρταγα γυρβέει ο Χατζηδάκης να επιβάλει στο Πανεπιστήμιο τον αντιδημοκρατισμό;

Αφτός ο άνθρωπος, που γέρασε, που γλήγορα θα παρουσιαστή—όπως νομίζει δηλαδή—μπροστά στο πρόσωπο του Θεού, κι όπως εγώ νομίζω μπροστά στο πρόσωπο του Διαβόλου—δε φοβάται τη σιερνή του την ώρα και ξακολουθή τα πάσια τα προσωπικά του.

Και ποιος τὰ γ γ ο ε ε α φ τὰ στην Αθήνα;

Πηγαίνει ο Χελένος μας ή δεν πηγαίνει με το κόμμα ενός Χατζηδάκη, που τί σέβας, τί φιλία του χρωστά ο κόσμος, ύστερις από τόσα δεινά, στραβά κι αλλόκοτα που ως κ' οι δρόμοι τα ξαίρουνε στην Αθήνα;

Και τί δική θα γινότανε, αν ερχότανε να καταθέσει εναντίον του ο καθένας;

Μα και τί επιστημονική εκτίμηση μπορεί νάχη κανένας για ένα γλωσσολόγο, που τον φανέρωσε ο Φιλήτας σφάλματα τόσο ΤΡΟΜΑΧΤΙΚΑ που δεν τα πίστεβο ο ίδιος;

Όχι, φρονεί ο γλωκός μας ο Σίμος, σήμωσα εγώ τον καβγά, για ποιο λόγο; Από φιλικές σύστασες, από φιλία μου προς τον Τριανταφυλλίδη, από προσωπικά!!!

Τολμά λοιπόν ο Σιμοροδόπουλος να προσάψη στους άλλους προσωπικά; Και βέβαια! Γιατί έτσι τα βλέπεις, γιατί τα πράματα δεν μπορείς αλλιώς να τα διεις, άθλιε Σίμο κι αδλιώτερε Μενάρδο! Η αντίληψή σου μιας γενναίας ψυχής ως εκεί φτάνει! Και τί με νοιάζει εμένα για ένα Τριανταφυλλίδη; Και τί με νοιά-

ζει εμένα για ένα Φιλήτα; Με νοιάζει για τηνητιμή της Ελλάδας.

Για την τιμή της Ελλάδας με νοιάζει ακόμη και σαν καταγγέλω τις συκοφαντίες του Χατζηδάκη, ως και τον Αντιφιόπουλό του να κατηγορούσε με τέτοιον τρόπο, θάμπτηγα τις φωνές για το καλό της Πατρίδας.

Πού είναι ο Πάβλος, που ο Αθανάσιος, που ο Χρυσόστομος, που ο Πατριάρχης, ο ιεροκήρυκας που, μα που κι ο υπουργός ο βουλευτής, ο χαμάλης νάνεβή στο βήμα να στιγματίση τέτοιες ηθικές;

Λοιπόν, τα πραχτικά σου, τα κατ'επισημάνει σου, η δημόσια εκπαίδευση ο τίτλος της έδρας του Χατζηδάκη σου, οι 160 σελίδες του ψυχογιού σου, δυστυχισμένε μου Χελένε, τί γίνονται αφτιά, τί γίνονται μπροστά σε κείνα που σου βάζω εδώ; Τί γίνονται μπροστά στη δυστυχία της Ελλάδας;

Γίνονται θρούβαλα. Θρούβαλα γίνονται, γιατί δεν πρόσεξες στο μόνο ουσιώδες ζήτημα, το ζήτημα της ΗΘΙΚΗΣ. Αφτό να μελετήσης απαιτούσε η Επιστήμη.

Το Πανεπιστήμιο ανεξάρτητο μαθές να ψηφίση όπως θέλει. Ανεξάρτητοι και μεεις να λέμε ότι έχουμε να πούμε. Δουλειά του Πανεπιστημίου να φροντίξη για τόνομά του.

Εμένα, η ζωή μου καθρέφτης. Τίποτα δε φοβούμαι. Αδικήματα, μικροπρέπειες, συκοφαντίες, προσωπικά, δεν ξαίρω και κανένας στη διαγωγή μου δε θα βρη. Για τούτο έχω το δικαίωμα να περπατώ με ίσιο το

κεφάλι. Για τούτο με σέβονται ως κ' οι εχτροί μου.

Να με σέβουσαι και του λόγου σου, σιορ Σίμο κι σιορ Συμοροδόπουλε (του Γ. Ν.) Α με πιστέβεις, μην τα βάζεις με τον Ψυχάρη. Δεν είναι φρόνιμο. Να μειράς τα λόγια σου και τους ψήφους σου. Έχεις ακόμη

να πιας σκολειό προτού κάμης το γύρο του μυαλού μου. Έχεις ακόμη να μάθης από το γέρο, προτού μου καθίσης τα γυαλιά, με τον άτοπο τον αντιπρό σου και τον άτοπό σας το Θεός.

Λεστέρα, 5 του Γενάρη, 1925

Ψυχάρης.

ΒΑΓΙΑ

Είναι γνωστή ή βυζαντινή λέξη **βάγια** = παραμάνα και **βαγίτσα**. Όσοι την ετυμολογήσανε φάτα τόρα λένε πώς γίνεται απ' το όμοιονόημο Ιταλικό *balia*. Αφτή ή ετυμολογία προσκομεί πρώτα στον πρώτο φθόγγο *b=β*. Όσα έχουμε πάρει απ' τους Ιταλούς κρατούμε το *b* τους *ανάλλαγο* (προβλ. *μπαρομπέρης, μπάλλα, μπάνιο, μπάριπας, μπουφός* κτλ.) μόνο ότα μās ήσαν απ' τα Λατινικά, επειδής τότες που τὰ πήραμε, το *b* εΐτανε *b* σωστό (δηλ. άφωνο στιγμικό ή γερύ), άκολουθήσανε κι αφτά την εξέλιξη του *B* σε *v* (προβλ. *βάριμα, βούλα, βαρβάτος, βήσαλο, βουκίνο* κτλ.).

Εκείνος που έκανε την επιτομή του Στραβόνα (1' αΐωνα μ. Χ.) λέει στ' έβιβλίο, (έκδ. Κοραή τ. γ' σελ. 354): «οί Ρωμαίοι **βαΐαν** κλιούσι την τροφόν και **βαϊούλον**».

Έννοείται ότι οί Ρωμαίοι μόνο *bajula* τή λέγανε κείνα αφτό το θηλυκό του *bajulus* = βασιτάζος και βυζαντινά: **βαΐουλος**, (Σχολ. εις Σοφοκλ.) = δ παιδαγωγός, είτε ίσια απ' το *bajula*, είτε απ' το έξελληνισμένο **βαΐουλος**, βγήκε το θηλυκό: **βαϊούλα**. Ο τονισμός στην παραλήγουσα μου κάνει να υποθέτω το δέφτερο.

Βαϊούλα λοιπόν = ή βασιτάζουσα (το

παιδίον), και καταχλωθία ή παιδαγωγός. Κιάπ' το θηλυκό, αφτό το *b*, το μεταφορικό νόημα, πέρα τε και σταρσενικό, κέτ' σήμανε και τό: **βαΐουλος** = δ παιδαγωγός. Απ' τό: **βαϊούλα**, το μικροντικό, το υποκοριστικό, να ποΐμε, βγήκε *πισώδρομα*: ή **βαΐα** (βλέπε Γλωσσολογ. Φιλήτα α' σελ. 17) για τις *πισώδρομες* παραγωγές), κιάπ' αφτές πάλι άρσενικό: **ό βάιος**.

Την υπόθεσή μου τή δυναμιώνει ο τύπος του Άρτακηνοΰ οήματος: **βαγιουλίξω** = περιποιούμαι, καναζέβω χαϊδεύω περιθάλλω, βασικαλίξω, ύπηροτώ τέλος, και ο τύπος της λέξης **βαγιούλι** (Λαογρ. Γ', 675) και **βαγιόλι** (Παπαζαφειροΰ.) = πετσέτα. Προβλ. και Γεωπον. Άγαλίου κερ. 188: «τύλιξε μίαν πετσέταν, ήγουν **βαγιόλι**». «Όταν καναζέβουμε, δηλ. **βαγιουλίξουμε** το παιδί, το σφουγγίζουμε και με το **βαγιόλι** = ένα απ' τα όργανα για **βαγιούλισμα**.

Άλλο είναι: ή **βάγια** = ή **βαΐς** το **βαΐον** απ' το Κόπτικο: *baï* = το κλαδί του φοίνικα και κάτοπι της δάφνης και άλλων θάμνων, που μεταχειρίζονται στην εκκλησία την κυριακή το Βαγιώ.

Μ. Φιλήτας

ΕΙΣΗΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΟΡΤΗ ΠΟΥ ΘΑ ΔΟΣΕΙ Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΑΣ ΠΟΥΛΑΜΕ ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ Άγοράζοντας εισιτήρια για τή γιορτή αφτή ύποστηρίζεται άλάσκη την Έλληνική Λογοτεχνία.

ΟΙ ΑΙΓΥΠΤΙΟΙ ΚΑΙ Η ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ο Αιγυπτιακός λαός διακρίνεται ὡς διόλου ἰδιαίτερα γιὰ τὴς θρησκευτικῆς ἀντιλήψεις του τὴς σχετικῆς μὲ τὸ σεβασμὸν τοῦ μᾶς ἐμπνέουσιν οἱ νεκροί. Ὅλοι οἱ λαοὶ ἔχτισαν ναοὺς ποὺ μποροῦν εὐκόλα, καὶ μάλιστα δίχως νὰ ζημιωθοῦν καθόλου ἀπ' αὐτὸ, νὰ παραβληθοῦν μὲ τὰ ἀνάλογα γιγάντια χτίρια τῶν Αἰγυπτίων. Ὅσοσο ποθενὰ στὸν κόσμον δὲ θὰ μπορέσει νὰ δοῦν κανεὶς τάφους σὰν τὴς Μεγάλαις Πυραμίδαις ἢ σὰν τοὺς τῶν Θεῶν.

Χάρη στὴς δύο μεγάλας πληροφορικῆς πηγῆς: «Κείμενα τῶν Πυραμίδων» καὶ «Βιβλίον τῶν Νεκρῶν» εἴμαστε σὲ θέση σήμερον νὰ γνωρίσουμε καὶ νὰ μελετήσουμε τὴς ἰδέαις τοῦ λαοῦ τούτου γιὰ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ὑπάρξεως τῶν πεθαμένων καὶ γιὰ τὴ μεταθανάτια ἀθώωσιν ἢ καταδίκην—δόγματα ποὺ εἶχαν ἀναπτύξει σ' ἓνα τέτοιον βαθμὸν τὴν ἀφοσίωσιν τῶν Αἰγυπτίων πρὸς τοὺς νεκροὺς των.

Στοὺς ἀρχαίους Αἰγυπτίους, ὅπως καὶ σ' ὄλους τοὺς παλαιοὺς λαοὺς, ἡ ἀρχὴ τῆς ἀθανασίας καὶ τῆς μεταθανάτιας δικαιοσύνης δὲν εἶδαν ταυτόχρονα τὸ φῶς. Ἡ ἐφαρμογὴ καὶ τῶν δύο ὑπῆρξεν ὁ καρπὸς μιᾶς ἠθικῆς ἀναπτύξεως ἀρκετὰ καλλιεργημένης.

Γιὰ νὰ καταλάβει κανένας καλὰ ποιὰν ἰδιαίτερη ἀντιλήψιν τῆς ἀθανασίας εἶχαν οἱ Αἰγύπτιοι, πρέπει πρῶτα νὰ ξέρει τί ἐννοοῦσαν μὲ τὴ λέξιν ψυχή.

Τὸ ΚΑ (ψυχή) εἴτανε ἡ ἀρχαιότερη φόρμα, αὐτὴ ποὺ πρωτοφανέρωσε στὸν ἥσυχον πρωτόγονον κάτοικον τὸ αἶμα μέρους τοῦ εἶναι του. Ἡ ἀντιλήψιν του, περιορισμένη ἀκόμα, δὲν τοῦ ἐπέτρεπε νὰ νοιώσει ἢ καὶ νὰ φανταστῆ τα περίπλοκα

μέσα μὲ τὰ ὁποῖα οἱ ἀπόγονοὶ του ἐσυμβόλιζαν τὴν ψυχή.

Γι' αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος ἀποτελειοῦταν ἀπὸ δύο μέρη: τὸ σῶμα καὶ τὸ ΚΑ. Τὸ ΚΑ ἢ διπλότυπον (μιὰ ἀόρατη ἀναπαράστασις τοῦ ὄντος, γραμμὴ πρὸς γραμμὴ) εἴταν ἓνα εἶδος φαντάσματος· ἓνα εἶδος διχοτομίας τῆς ἀνθρώπινης ὑποστάσεως ποὺ ὑπαρχεν ὕστερα ἀπὸ τὸν ἐπίγειον θάνατον καὶ τοῦ εἰποῦ ἢ μοῖρας εἴτανε στενὰ ἐνωμένη μὲ τὴ μοῖρα τοῦ σώματος. Ἡ μεταθανάτια ἀποσύνθεσις τοῦ κορμιοῦ θ' ἀκολουθοῦταν ἀναπόφευκτα ἀπὸ τὴν καταστροφὴν τοῦ διπλότυπου. Τοῦτο μᾶς δίνει κάπως νὰ καταλάβουμε, γιὰ τὸ Αἰγύπτιον ὑποθαλόντουςαν σὲ τὸσους κόπους μόνον καὶ μόνον γιὰ νὰ κατορθώσουν, μουμιάζοντάς το, νὰ τὸ διατηρήσουν ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερο. Καὶ στήν περίπτωσιν ἀκόμα ποὺ ἡ μοῖμα θὰ χανότανε—φυσικὴ συνέπειά τῆς καταστρεπτικῆς ἐνέργειας τοῦ χρόνου—τὸ ΚΑ μποροῦσεν ἀκόμα νὰ κάμει τὴ ζωὴν του νὰ διαρκέσει ἐπ' ἀόριστον χάρη σ' ἓνα στήριγμα. Ἔτσι λοιπὸν μεταχειρίστηκαν σώματα ἀναπληρωματικὰ ποὺ φρόντιζαν πάντα νάνα φτιαχθέντα ἀπὸ ὅλες λίγαι ἢ πολὺ ἀνεπίδεχτες χαλασμοῦ, δηλαδή ξύλινα ἢ πέτρινα ὁμοιώματα, τὰ ὁποῖα, μιὰ κ' εὐλογηθήκαν κατὰ τοὺς προγραμμαμένους κανόνες, θωροῦνταν ἱκανὰ νὰ προσφέρουν στὸ ΚΑ ὅλες τὴς ὑπηρεσίας ποὺ τοῦ πρόσφερε πρὶν τὸ σάρκινον κορμί. Προσπαθοῦσαν μ' ὅποιον μῆσον νὰ προσδώσουν στὰ ὁμοιώματα τούτα ὅχι μόνον κοινότητα φυσιογνωμίας ἀλλὰ καὶ συνήθειαι, ἤθη καὶ τρόπους ποὺ θύμιζαν τὴν κοινωνικὴν τάξιν ποὺ ἀνήκεν ὁ νεκρὸς.

Τὰ ὁμοιώματα τὰ τοποθετοῦσαν πλαί-

στὸ σῶμα, μέσα σὲ μιὰ καμφοῦλα. Ἐκεῖ τὸ ΚΑ δεχότανε τὴς ἀναμνηστικῆς ἐκδηλώσεις τῶν συγγενῶν καὶ φίλων του ποὺ, μὲ προσευχὰς καὶ δεήσεις, διατηροῦσαν τὴν κρυφὴν ζωὴν ποὺ ὑπαρχε στὰ ὁμοιώματα ἐντός.

Τὸ νὰ ἐξασφαλίσαι ἓνα στήριγμα στὸ ΚΑ δὲν εἴτανε ὥστόσο ἡ μοναδικὴ φροντίδα τοῦ Αἰγυπτίου. Πάσχιζεν ἀκόμα, μὲ κάθε θυσία, νὰ τοῦ ἐξασφαλίσαι μιὰν εὐτυχημένην ζωὴν. Γι' αὐτὸ ἡ οἰκογένεια τοῦ πεθαμένου ἔχτιζε γιὰ τὸ ΚΑ μιὰ κατοικίαν ποὺ δὲν εἴτανε ἄλλο τίποτα πρᾶν τὸ μνήμα στὸ ὁποῖον μποροῦσε νὰ μείναι, πλαί στὸ σῶμα. Ἐκεῖ τοποθετοῦσαν ὅλα τὰ ὠφέλιμα ἢ χρήσιμα ἀντικείμενα: ἐπιτάφιος λίθους, προσφοροτάπεζα, δοχεῖα, ἐργαλεῖα, σπόρους, φρούτα, ψωμί—δηλαδή πᾶν ὅ,τι ἀγάπησεν ὄντας ζωντανός. Κι' ἀκόμα οἱ πλευρῆς τοῦ τάφου σκεπαζόντουσαν μὲ ἔργα τέχνης ποὺ ἀναπαρίστασαν διάφορα σκηνῆς τῆς γήινης ζωῆς του: ὀργώματος, θερισμοῦ, ψαρέματος, κυνηγιοῦ, μαγειρικῆς. Εἴταν ἐκεῖ τόσα χαίματιὰ τῶν ὁποίων ἡ χάρη ἐξασφάλιζε στὸ ΚΑ τὴν ἀπολαβὴν ὅλων αὐτῶν τῶν ἀντικειμένων.

Βλέπουμε λοιπὸν ὅτι ἡ μεταθανάτια αὐτὴ ζωὴ παρέμενεν ὕλιστικὴ καὶ ἀνθρώπινη—περιορισμένη στήν περίμετρον τοῦ τάφου. Ἀθανασία ὑπερβολικὰ φθαρτὴ ἀφοῦ ἐξαρτιώταν ἀπὸ τὴ διατήρησιν τοῦ κορμιοῦ. Ἀθανασία, καλὰ εἰκωνισμένη ὅμως ἀπὸ τὴ στιγμὴν ποὺ, στὴ θέση τοῦ σώματος, ἔνα φαινομενικὸν τέτοιον μποροῦσε ν' ἀρκέσει.

Στὸν ταφὸν μέσα ὁ πεθαμένος περνοῦσε δίχως φόβον νὰ τελειώσῃ ποτέ, μιὰ ζωὴ ἀνάλογη μ' ἐκείνην ποῦκανε πρὶν πεθάναι ἀλλὰ ἀποκρυσταλλωμένη στήν πρὶν εὐτυχημένην τῆς περίοδον. Δηλαδή, γιὰ τὴν ἐλότεια ἀνθρώπινη αὐτὴ ἰδέα τῆς μέλλουσας ζωῆς τοποθετοῦσαν τὸν παράδεισον μέσα σ' ἓνα ὁμοιομορφον μνήμα ὅπου τὸ σῶμα εὗρισκεν ἓνα σπῆτιν δροσερὸν τὸ καλοκαίρι, ζεστὸ τὸ χειμῶνα, καλοεπιπλωμένο καὶ φοδιασμένο μὲ τροφίμα καὶ ποτὰ.

Κάτωπιν ἤρτεν ἡ φαντασία—φυσικὴ συ-

νέπεια τῆς πνευματικῆς ἐξελίξεως ἐνὸς λαοῦ—ποὺ μὲ ζήλον ἐκλήθηκε νὰ τελειοποιήσῃ τὴν τέτοιαν σὺλληψιν τῆς οὐράνιας σωματικῆς ὑπάρξεως. Ἡ παλαιὰ αὐτὴ θεωρία τοῦ ΚΑ ζωντανοῦ μέσα στὰ ἔγκυατα τοῦ τάφου, ἀναπληρώθηκα αἰχμητικὰ μὲ τὴ θεωρίαν τῆς θεϊκῆς ψυχῆς.

Ἦδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς 4ης Δυναστείας διαβάζουμε στὰ ἐπιτάφια τὴν εὐχὴν ὅπως ὁ πεθαμένος ἀξιώθαι νὰ κυκλοφορεῖ ἐλεύθερα μέσα στοὺς ὁμοιομορφους δρόμους ποὺ διαβαίνουν οἱ θεοί. Σκεφτήκανε λοιπὸν ὅτι, μετὰ θάνατον, τὸ σῶμα ἐμψυχούμενον ἀπὸ κάποιο πνεῦμα, μποροῦσε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν τάφον γιὰ ἓνα πρὶν εὐχάριστον τόπον διαμονῆς.

Πρόκειται ἤδη ἡ ἰδέα μιᾶς ψυχῆς πνευματικῆς, χωρισμένης ἐλότεια ἀπὸ τὸ σῶμα. Στὴν ψυχὴν αὐτὴν ποὺ ὀνόμαζαν ΒΑΙ οἱ Αἰγύπτιοι ἔδιδαν τὸ σχῆμα ἐνὸς πουλιοῦ μ' ἀνθρώπινη κεφαλὴν ποὺ βλέπουμε, σὲ πολλὰς ἀναπαραστάσεις, νὰ πετὰ πάνω ἀπὸ τὸ σῶμα ποὺ εἶχεν ἀφήσει. Ἄν ζητήσῃ νὰ μπεῖ κανεὶς κάπως περισσότερο σὲ λεπτομέρειαι, τότε θὰ σκεντάψῃ σ' ἓνα σωρὸν καὶ λογῆς-λογῆς ἀντιφάσεις προερχόμενες ἐκ τοῦ ὅ,τι ἐνῶ οἱ Αἰγύπτιοι τροποποιοῦσαν βαθμηδὸν τὴν ψυχικὴν τὸς κατάστασιν, δὲν προσπαθοῦσαν ν' ἀπαλλαγθοῦν ταυτόχρονα καὶ ἀπὸ κάθε προηγούμενης λαθεμένης ἢ ἄτελης ἀρχῆς. Ἐπίστεψαν στὸ ΒΑΙ ἐνῶ ἐξακολουθοῦσαν ἀκόμα νὰ πιστεύουν καὶ στὸ ΚΑ. Ἔτσι κάθε ἄνθρωπος ἀντὶς νάχει μιὰ ψυχὴν ἀνταποκρινόμενη στήν τελευταίαν ἀντιλήψιν ποὺ εἶχαν γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ οἱ συγγερίτες του, εἶχε πολλὰς ψυχὰς ποὺ ἀνταποκρίνονταν στήν ἐλότεια τῶν ἀντιλήψεων ποὺ ἐκαλλιεργήθησαν ἀπὸ μιὰς ἀρχῆς.

Σ' ἓνα ἴδιον κείμενον ἢ καὶ σὲ μιὰν ἴδιαν προσευχὴν δὲν εἶναι σπάνιον νὰ συντήχῃ κανεὶς τὴς πρὶν ἀντίθετες ἀρχὰς καὶ ἀντιλήψεις, πάντα ὅμως πολὺ κοντὰ τὴν μιὰ στήν ἄλλη.

ΟΙ ΑΙΓΥΠΤΙΟΙ ΚΑΙ ΤΟ ΔΟΓΜΑ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ

Με την εξέλιξη και την ανάπτυξη της ανθρώπινης συνειδήσεως είδε το φώς και ή πίστη προς το Θεό. Η θεία δικαιοσύνη παίζει το ρόλο προστάτριας της Ηθικής και του Δικαίου. Η μεταθανάτια ζωή συνεπιφέρει και μιαν επανόρθωση των αδικιών και των ανισοτήτων της γήινης ζωής. Έτσι δημιουργήθηκε ένα δικαστήριο όπου εκρίνονταν η ζωή του κάθε ανθρώπου στην περίοδο της στή γής υπάρξεώς του.

Και τώρα ως δοίμε, πώς 2000 χρόνια π. Χ. φαντάζονταν οι Αιγύπτιοι το Κριτήριο της Δεύτερης Παρουσίας.

Μέσα σε μιαν απέραντη αιθουσα της οποίας η όροφή ήταν στεφανωμένη από φλόγες κι άλλα ένδειχτικά της Αλήθειας, εθρόνιζαν ο Όσιρις. Μπροστά του βρίσκονταν ένα τέρας άπαίσιο—ο Αράιτ—μισό κροκόδειλος και μισό ίπποπόταμος. Στο βάθος, καθισμένοι σταυροπόδι, τυλιγμένοι στα σάβανά τους, οι 42 δικαστές—οι ένορχοι. Στη μέση, μιὰ πελώρια ζυγαριά. Μπαίνοντας στην αιθουσα, ο νεκρός, περιβεβλημένος τα ίδια σωματικά σχήματα που είχε και στή γής, έγενότανε δεχτός από τη θεά της Αλήθειας. Αυτός έκανε τη προσευχή του στους 42 κριτές, λέγοντάς τους τα εξής:

«Ευλόγημένοι νάσαστε, ω Θεοί, που θρονιάζεσαι στην αιθουσα των δύο αληθειών. Το σώμά σας δεν ξέρει τί θα πεί ψευτιά και ζείτε αποκλειστικώς από αλήθεια και για την αλήθεια. Βλέπετε, έρχομαι σε σας καθάριος από κηλίδα και δίχως άμαρτία καμμιά. Ζώ—όπως έσεις—από αλήθεια και θρέφομαι με την αλήθεια της καρδιάς μου. Έπραξα ό,τι οι άνθρωποι ζητούνε κι ό,τι ευχαριστεί τους Θεούς. Στόν πεινασμένο έδωσα ψωμί, νερό στο διψασμένο, ρούχα σ' εκείνον που ταναγε γυμνός, στους Θεούς έπρόσφερα θυσίας, ύπηρεξα ο πατέρας των όρφανών, ο προστά-

της—άντρας για τη χήρα, το σπίτι μου έφιλοξένησα τον άστεγο. Προστατέφετέ με—σώστε με—μη με κατηγορήσετε στο Μεγάλο Θεό. Είμαι εκείνος που χαι το στόμα και τα χέρια καθάρα». (*)

Τότες ο νεκρός δεν αίστάνεται πια την καρδιά του. Τη βλέπει σ' ένα από τους δίσκους της ζυγαριάς όπου την έβαλε ο Όρος και ο Άνουβις να πασχίζει να έρτει ίσα-ίσα με το θάρος—το σύμβολο της Θεάς—που είναι στόν άλλο δίσκο. Και διγάζει μιαν απέλπιδη φωνή. «Ω, καρδιά μου! Καρδιά που ή μάνα μου μούχει χαρίσει! Καρδιά της γήινης υπάρξεώς μου, μη με προδώσεις μπροστά στο φύλακα της ζυγαριάς, μη με κατηγορήσεις ενώπιον του Αμέντι το Θεό». Ο Θώθ, ο γραμματέας των θεών, εσημειώνει σε μιὰ πινακίδα τ' αποτελέσματα του ζυγίσματος και τα μετάδινε στόν Όσιρι.

Αν ή καρδιά εκέρδιζεν επιτρέπονταν στόν πεθαμένο να ταξιδεύει με τη δάρκα του ήλιου στο Ούρανο μέσα τον Ωκεανό και ν' απολαβαίνει, μέσα στους ήδονιστικούς κάμπους του Ίαλου, όλες τις χαρές που μας είναι δοσμένο να φανταστούμε. Εκεί ήταν ισχυρός, δοξασμένος έργωνε, εθέριζεν, έπινε κ' ήταν ελεύθερος να ίκνοποιήσει κάθε του επιθυμία.

Διαβαίνοντας τις από το Αμέντι στόν Ίαλό εκτάσεις, οι νεκροί συντύχαιναν στο δρόμο τους, δαίμονες με τερατώδεις μορφές που τους κυνηγούσαν για να τους γράψουν. Οι προστάτες θεοί ώστόσο τους οδηγούσαν άφοβα κ' ασφαλισμένα στόν Παράδεισο.

Υστερα από μιὰ χρονική περίοδο άγνωστης διάρκειας, κατατάσσονται στις τάξεις

(*) Ο νεκρός ήταν υποχρεωμένος να επαναλάβει αυτές τις φράσεις 42 φορές για να τον άκούσει το καθένα χωριστά από τα 42 μέλη που αποτελούσαν το όραυτό δικαστήριο.

των Αθανάτων του Αιγυπτιακού Ολύμπου όπου ζούσαν μιαν άτέλειωτη ζωή ευφροσύνης και απολαύσεων. Τρώγανε μαζί με το Όσιρι, σε τραπέζι αφάνταστου πλούτου και μυθικής πολυτέλειας, φαργιά μαγειρεμένα από μιὰ θεάνα. Ο άγέρας που άνάσαιναν δεν ήταν ο συνειθισμένος αλλά ένας άλλος γεμάτος άρώματα λεπτά.

Με λίγα λόγια ο θάνατος εχασφάλιζε στους άγαθούς την επιστροφή στη θεία πατρίδα, αφού ο άνθρωπος θεωριούνταν έξοριστος κατά την περίοδο που του ήταν γραμμένο να ζήσει στη γή.

Όσοι όμως δεν εδχαιναν δικαιωμένοι από τη δοκιμασία, κοίτονταν στους τάφους των μέσα, έρμια της πείνας και της δίψας, στερημένοι μέρα-νύχτα του ήλιου το φώς. Σύμφωνα μ' ένα άλλο κείμενο, ή ψυχή τους κατεδικάζονταν να διατρέξει μιὰ μικρή ή μεγάλη (ανάλογως) σειρά μεταμφυχώσεων σε σώματα ζώων.

Αν το είδος αυτό του καθαρτηρίου δεν έφτανε για να εεαγνίσει δόλοτελα την ψυχή, τότες ο Όσιρις έπρόσφερε την τελειωτική και άμετάκλητη καταδίκη, την καταστροφή δηλαδή του άμαρτωλού, στα τελαλοπάτια επάνω του Ούρανο, από το δη—το θεό του φωτός—έτσι που, να μη μείνει ούτε ίχνος από αυτόν.

Οι προς τον Αιγυπτιακό παράδεισο δοξασμοί είναι όλοι γραμμένοι μέσα στόν «Υμνο προς τον Ήλιο», που είναι χαρτα-

μένος σ' ένα νεκρόλιθο του μουσείου του Καΐρου.

«Χαίρε! χαίρε, εσύ που άνατέλεις στο ήλιακό δουνό κάτω από το σχήμα του ΡΑ και δύνεις κάτω από το άλλο του ΜΑ. Κάνεις το γύρω του Ούρανο κι όλοι οι άνθρωποι κοιτάζοντάς σε, σκεπάζουνε το πρόσωπό τους, αδύναμοι να υποστούνε το φώς σου. Τις άχτίνες σου πάνω στο πρόσωπό τους πώς να τις περιγράψει κανείς! Δεν είναι τίποτα, μπροστά σ' αυτές, το χρυσάφι. Τις θείες γές τις βλέπει κανείς πάνω στους πίνακες της ζωγραφικής. Μόνος Έσύ είσαι κρυμμένος... Οι μεταμορφώσεις σου μοιάζουν μ' εκείνες του Ουράνιου Ωκεανού. Αξίωσέ με να φτάσω στην αιωνιότητα της χώρα και να καταταχτώ στη χωρεία των δικαίων. Αξίωσέ με να ένωθώ με τα ώρατα και σοφά πνεύματα του Κερ-Νέτερ (Παράδεισου) και να εμφανίζομαι μαζί τους για να ήμνώ τις όμορφίες σου κάθε πρωί».

Τέτοια τα επίσημα δόγματα για τη μεταθανάτια ζωή: Όσο προχωρούμε προς τις ύστερότερες εποχές, τόσο και τα κρούσματα του σκεπτικισμού και της άγωνίας πολλαπλασιάζονται. Η προς την άθανασία πίστη, άπόλυτη στους παλιούς καιρούς, κλονίζεται σιγά-σιγά από τη στιγμή που το ανθρώπινο πνεύμα βεβήθηκε ικανό και σε θέση ν' άμφιβάλλει...

Καίρο

A. ΚΥΤΙΚΑΣ

ΟΙ ΖΩΓΡΑΦΟΙ ΜΑΣ

Θ. ΡΑΛΛΗΣ

Τη φωτεινή, ψυχή της Ρωμηοσύνης, που, καθώς λέει ο Ψυχάρης, «και της κόχτας το σκοτάδι ακόμη το θέλει φωτερή», τη φαντάστηκε, τη μελέτησε, τη γνώρισε πλέρια ο Ράλλης.

Πεθχμένος έδω και λίγα μόλις χρόνια, είναι σήμερα τελειωτικά μπασμένος στη

Δόξα και κατετάσσεται ανάμεσα στους μεγαλύτερους και πρωτοτυπότερους ζωγράφους της Νέας Ελλάδας.

Αν και ζούσε στο Παρίσι, πάντα του νοσταλγούσε το καθάριο και λαμπερό ελληνικό φώς και την άτμόσφαιρα που αναζωογονεί κι αναμορφώνει το κάθε τι.

Ο Ράλλης είχε το εύτυχημα να γεννηθεί στη φωτόλουστη Πόλη—την πόλη των εθνικών μας ό ειρών. Ψυχή βαθειά καλλιτεχνική, από μικρός έννοιωσε την όμορφιά του παλίου Βυζαντίου. Είχε μέσα του πολύ ανεπτυγμένο τό αίστημα τοῦ χρώματος. Γι' αυτό και θαύμαζε τὰ ἡλιόγευματα τοῦ Κεράτιου Κόλπου, στὰ νερά τοῦ οἴποιου γλυστροῦσαν κίτνια καὶ βαρκοῦλες μὲ φουσκωμένα τὰ πανιά. Τὸ παίσιό τῶν μινωρέων τῶν τζαμιῶν, τὰ σπίτια μὲ τὰ μυστηριώδη κάφασια, ἔμπνοῦσαν ἐντὸς τοῦ ἑνα ὀλόκληρο «παρελθόν»... μακρυνὸ θέαμα, μὰ πὸ ὠστόσο τὸ ζωντάνευε μέσα του, ἢ δημιουργικῆ του φαντασία. Κι ἀκόμα εἶταν προικισμένος μὲ μιὰ σπάνια συναίσθησι τῆς γραφικότητος καὶ τῆς ποίησης. Ἐτσι μᾶς ξεγιέται ὀλότελα ἢ ἄδολη συγκίνησή του μπροστὰ σὲ ὅτι φραῖο.

Ἀπὸ εὐπορῆ οἰκογένεια κι ἀπὸ τελείωσε τίς σπουδές, του, ὁ Ράλλης πήγε στὸ Παρίσι ὅπου—κατὰ πὸν λένε—μορφώνονται καὶ τελειοποιῶνται τὰ ταλέντα. Μπήκεν ὡς μαθητευόμενος στὸ ἀτελιὲ τοῦ περιφροῦ Γάλλου ζωγράφου G6rome λάτρη τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς ζωῆς κι ἀκόμα καὶ τῆς ἀνατολίτικῆς τέτοιαι. Κατώρθωσε δὲ κοντὰ του, καὶ σὲ μικρὸ χρονικὸ διάστημα, νὰ διακριθεῖ κι ὅταν, στὰ 1875, ἐξέθεσε τὸ πρῶτο του ἔργο, κατέλαβε στὸν κύκλο τῶν φραντσέζων συναδέρφων του, μιὰ ἐξέχωρη ὀλωσδιόλου θέσι.

Ὅλοι θαύμασαν τὸ νεαρό μὰ κ' ἐπιτήδειο χέρι, τὸ δυνατὸ σχέδιο ποῦδειχναν πὸς ὁ νέος ζωγράφος εἶχε γνωρίσει ὀλότελα τὸ μυστικὸ τῆς γραφικότητος καὶ τῆς λεπτομέρειαις—στοιχεῖα ποῦ δίνουν σ' ἑνα τοπίο τὴν καθαυτοῦ φυσιογνωμία του—καὶ στοὺς ἀνθρώπους τὸν ἀληθινὸ χαραχτήρα τους. Κ' ἀκόμα καὶ στὰ πρῶτα του ἔργα ἐκνοίγουμε τὴν ἀγάπη ποῦγεν ὁ Ράλλης γιὰ τὸ φῶς. Ἡ παλέττα του μὲ τοὺς πολὺχρωμοὺς καὶ ποικιλότροπους σπιθοδολισμοὺς τῆς, φωτίζει τὸ πᾶν.

Ἡ ἐπίδρασι τοῦ G6rome θάταν ἀναμφισβήτητη κ' εὐκολονόητη ἂν ὁ Ράλλης δὲν εἶχε μέσα του τὴ φωτιά, τὴν ἔκτακτι

καλλιτεχνικὴ ἰδιοφυία του καὶ τὴν ἀγάπην του τῶν ἑλληνικῶν πόνων, πόθων καὶ παραδόσεων. Γι' αὐτὸ ἢ τεχνοτροπία του εἴμεινε ἀτότελη, ἰδιόρρυθμη, ἀτομικῆ.

Ἄν ἀφιέρωσε μιὰν ἀποκλειστικὴν μεροῦμε νὰ ποῦμε λατρεία στὸ φῶς εἶναι γιὰ τὸ ἐξέχωριστὸ γούστο του τὸν ἐσπρωχγε πρὸς τὸ φῶς ποῦ ἐνοιωσε πλερίαι τόσο, πὸ δοκιμάζεν βαθειὰν εὐχαρίστησι, ἀναπαραστῶντας τὸ πᾶν στὸ μουσαμῶ.

Ἄν κάποτε ζητεῖ νὰ κάμει αἴστησι στὴ γενικὴ ἐντύπωσι, ἢ χάρι τῆς λεπτομέρειαις ὠστόσο κι ὁ ἄρτιος φωτισμός τόσο πιτυχαίνουν ποῦ τὸ ἀποτέλεσμα στεφανώνει ἀμέσως αὐτὴ του τὴν προσπάθεια.

Ἡ φαντασία του εἶναι τόσο ἀκριθόλογα γραφικῆ ποῦ τὰ ὄντα καὶ τὰ πράματα ποῦ ζωγραφίζει μᾶς ἐκφνιάζουν μὰ καὶ μαγεύουν μᾶζι μὲ τὴν πλούσια ποικιλία στὴ διαλογῆ καὶ τὴν ἁρμονίαν τῶν θεμάτων.

Στὰ περισσότερα ἔργα του καὶ ἰδιαίτερα στὰ *Δυσάρεσια Νέα* στοὺς *Πρόσφυγες* κ.τ.λ. ἀφίνει νὰ φαίνεται ὅλη ἢ ἔθνικη μας ἀγωνία γιὰ ἑνα ἔνδοξο τέλος. Μόνος αὐτὸς μᾶζι μὲ τὸ μεγάλο Γύζη καὶ τὸ Λύτρα κατώρθωσε νὰ μᾶς συγκινήσει καὶ νὰ μᾶς συναρπάσει ἀπὸ τὴν πρῶτη στιγμὴ δείχνοντάς μᾶς τὴ μυστηριώδη, ὀμορφιά καὶ τὸ ἔκτακτο φῶς τῆς πατρίδας μᾶς καὶ θυμίζοντάς μᾶς τὸν ἡρωισμό καὶ τὴν αὐτοθυσία ἐκείνων ποῦ πολέμησαν γιὰ τὴν Λευτεριά.

Ὁ Ράλλης εἶδε μὲ μάτια ἀληθινὰ ἑλληνικὰ τὴν ἑλληνικὴ φύσι καὶ τὴν ἑλληνικὴ ζωὴ καὶ, σὰν πιστὸς ζωγράφος, κατώρθωσε ὅπως εἶπαμε καὶ πὸ πᾶνω, μ' ὄλο ποῦ ζοῦσε στὰ ξένα, νὰ μᾶς φαιερώσει μὲ δύναμη καὶ σπάνια εἰλικρίνεια, ὀλόκληρη τὴν ἑλληνικὴ γωνιά—μὲ τὰ γαλάνά νερά, τὸ γαλάζιον οὐρανὸ, τὸ λαμπρὸ φῶς—τὴν ἑλληνικὴ γωνιά τὴν πιστὴν στὰ ἦθη καὶ τίς παραδόσεις, τὴ γιομάτη χάρι καὶ λεβεντιά—καὶ νὰ δεσπόσει ἔτσι τῶσων ἄλλων καλλιτεχνῶν δίχως νὰ ἐπιρραστῆ οὔτε ἀπὸ τὸ περιβάλλον μὰ οὔτε κι ἀπὸ τὴν τεχνοτροπία τους.

Ἡ τέχνη του μᾶς δείχεται πάντα γνή-

σια κι ἀνόθευτη μὲ τὴν αὐτὴ πάντα δύναμη—καὶ πλερία ἐπιτυχημένη γιὰ τὸ Ράλλης γνώρισε πρῶτα καὶ τὴν πατρίδα μᾶς, περιοδοῦντας καὶ μελετῶντας τὴ φύσι τῆς καὶ τὴ ζωὴ τῆς, στὰ περισσότερα χωρία τῆς ἐλεύτερης καὶ δούλης Ἑλλάδας καὶ ἐξαιρετικὰ στὰ πλούσια μοναστήρια τοῦ Ἄθω ἀπὸ τὰ ὀποῖα μᾶς ἔφερε ἔργα ποῦ θαυμάστηκαν στὴν Ἑρῶπη, σὰν τὸν *Εἰκονογράφου* καὶ *Μιὰ Ὀπιασία* (Παρίσι—1889) κι ἄργότερα, σ' ἄλλες ἐκθέσεις, *Τὰ Ἁγία Δειψανα*, ἢ *Ἀφεισις* ἢ *Θαυματουργὸς Εἰκὼν*, *Γεῦμα Μοναχοῦ* κι ἄλλα ποῦχαν τὴν ἴδια ἐπιτυχία.

Πηγαίνοντας στὴν Ἱερουσαλήμ καὶ στὴν Παλαιστίνη, σταμάτησε στὸ Κάιρο, καταμαγεμένος ἀπὸ τίς ὀραίες διηγήσεις τοῦ Λασχάλου τοῦ Cerame γιὰ τὸ φραῖο καὶ γλυκὸ κλίμα τῆς Αἰγύπτου. Ἐφτιαξε, ἐκτὸς ἀπὸ μερικά τοπίαι καὶ διάφορες προσωπογραφίες: τοῦ *Χεδίβη Τεουφήκ*, τοῦ *Πρίγκηπα Σάιτ Χαλλμ* τοῦ *Πρίγκηπα Χουσεῖν* κ.τ.λ. Τόσο δὲ τὸν ἐθαύμασε κ' ἐχτίμησε τὸ ταλέντο του ὁ τότε Χεδίβης Τεουφήκ ποῦ τοῦ ἀγόρασε ἑντεκα πίνακες του.

Τὸ ἀντίδορον, Μεγάλη Παρασκευῆ, Κακαὶ Εἰδήσεις, *Τὰ Βάια*, Χριστιανὴ Ἐπιστάς. Μετὰ τὴν Κηδεῖαν, *Οἱ Φυγάδες*. Τὸ φλέρι, *Ἡ ἀνάπαυσις*, Προσευχῆ πρὸ τῆς Μεταλήψεως, καὶ ἢ *Ἀνάγνωσις* τοῦ Ἀστωῦς.

Στὸν ἐδῶ ἰατριαρχικὸ ναὸ τοῦ Ἁγ Νικόλα, ὁ Ράλλης χάρισε μιὰ *κεφαλὴ Παναγίας*. Καὶ σ' αὐτὸ του τὸ ἔργο ἐναβρίσκουμε ὅλη τὴ χάρι τῆς τεχνοτροπίας του καὶ τὴν ἐξαιρετικὴν δύναμή του. Ἡ ἐσωτερικὴ φωτιά τῆς γοητείας ἀπλώνεται μὲ εἰλικρίνεια κ' ἀθωότητα παρθενικῆ τὸ διαφανὸ καὶ σεμνὸ ποῦ μόλις σκεπάζει κεφαλὴ καὶ πρόσωπο, εἶναι ἔτοιμο, στὸ παραμικρὸ κίνημα νὰ μᾶς δείξει τὴν μορφὴ τὴν ὀλότελα ἀγγελικῆ. Ἡ ἔκφρασι τῶν ματιῶν κ' ἢ τελειότητα στὴν ἀναπαράστασι τῶν χαρακτηριστικῶν μᾶς φανερώουσι τὸ Ράλλην κατευχαριστημένον τὴ στιγμὴ ποῦ τὸ χαϊδευτικὸ του πινέλο εἶναι

σὲ θέσι νὰ μᾶς γνωρίσει τὴ χάρι, τὰ νεῖατα καὶ τὴν ὀμορφιά τοῦ μοντέλου του.

Τὸ ἔργο αὐτὸ χάνει τοποθετημένο ὅπως εἶνε σήμερα. Εἶναι τέτοιαι ἢ προοπτικὴ του ποῦ ἢ κἀθετη στάσι δὲν τοῦ ταιριάζει. Λίγο κερτὰ κρεμασμένο, θάδειχγε πολὺ καλύτερα.

Ἀπὸ τὸ ταξίδι του στὴ Παλαιστίνη μᾶς ἔφερε τὴν *Εὐχὴ*, *Τὸ Περιστύλιον τοῦ Παναγίου Τάφου*, *Εἰς τὸν τοῖχον τοῦ Σολομῶντιος* κ.τ.λ. εἰκόνες γεμάτες ζωὴ καὶ θρησκευτικὸν αἴστημα.

Τὸ προσκύνημα, *τὸ Θυμίαμα*, ἢ *Παραμονὴ ἑορτῆς*, ἢ *Πρωϊνὴ Προσευχῆ*, ἢ *Χῆρα*, ἢ *Πωλήτρια Κυρίων*, εἶναι ἔργα ποῦ μὲν καὶ νὰ νοιώθει ὁ κάθε ἀνθρώπος γιὰ τὸ Ράλλης εἶναι νὰ θρίσκει καὶ νὰ διαλέγει μᾶζι μὲ τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν ποίησι καὶ τὴν ἐκφραστικότερη στιγμὴ ἔτσι ποῦ κατωρθῶναι νὰ μᾶς συγκινήσει περισσότερο μὲ τὴν ἀγνότητα τοῦ θέματος.

Αἱ τελευταῖαι Ἀναλαμπαί, *Αὐλὴ Μοναστηρίου*, ὁ *Ἀπηγορευμένος Καρπὸς*—εἰκόνες παρμένες ἀπὸ τὴν ἀσκητικὴ ζωὴ τῶν μοναστηρίων.

Αἱ Κακαὶ εἰδήσεις, *οἱ Πρόσφυγες*, *τὰ Λάφυρα*, μᾶς δείχνουσι ζωντανὴ τὴν ἱστορία τοῦ Γένους μᾶς κι ὀλων τῶν ἀγῶνων μᾶς: ὁ χαραχτήρας τους εἶναι ἀπὸλυτα ἑλληνικός.

Μπροστὰ στὰ *Λάφυρα* δὲν μὲν κανεῖς παρὰ νὰ θαυμάσει ὀλέποντας τὴν κόρη ποῖς ξέρει πιανὸ ἄρχοντα, δεμένη στὴν κολόνα τῆς ἐκκλησίας, μὲ τὸ στήθος γυμνὸ—ἐνφ στὰ πόδια τῆς βρῖσκονται πεταμένα διάφορα ἱερά σκεῆτα, θυμιατὰ, δυσκοπότηρα, καντιλέρια σπασμένα—σημάδια τῆς ἐχτοικῆς λαφυραγωγίας.

Ὁ Ράλλης χωρία ἀπὸ τοὺς πὸ πᾶνω πίνακες ἔχει κάνει καὶ προσωπογραφίες καὶ γυμνά (nus). Ἐξχωρίζουσι ἢ *Κιρκασία λουομένη*, *Μετὰ τὸ λουτρόν*, *Ἀράπικο λουτρό*, *Ἀνάπαυσις* κ.τ.λ. Κι αὐτοῦ ἀντικρύζουμε τὸν ἴδιο τεχνίτην, κάτοχο στὸ σχέδιό του τῶν ὀραίων καὶ φωτεινῶν γραμμῶν τῆς γυναικείαις σάρκα—ἀπλῆς μὰ ὀμορφῆς—δίνοντάς τῆς πάντα μιὰν ἰδιαί-

τερη χάρη σά λάτρης και ύμνητής της πού είτανε.

Μ' όλη τή μεγάλη παραγωγή του μένει πάντα αξιοθαύμαστος γιατί παντού μ' ας δείχνεται ένας Αισθάνεται τί ζωγραφίζει. Με εὐχέρεια μὲν ἀλλὰ ὕστερα ἀπὸ μὴν ἀκατάπαυτη κι ἐπίμονη ἐργασία, κι ἀφοῦ μελέτησε τὰ παραμικρὰ παιγνίδια τοῦ φωτός ὅπως μαρτυροῦν τ' ἀναρίθμητα σκίτσα πούπερνε στὰ ταξίδια του γύρω ἀπὸ τὸν κόσμο.

Ὁμορφαινόντας τὸ σύνολο, τὴ μορφὴ και τὴν παρασκευάζει θυμίζοντας κάτι τὸ τέλεια ἰδανικό, τὸ ἔργο του θαμπομένο ἀπὸ φῶς κι ἀπὸ ζωντανὰ κ' ἔντονα χρώματα πού ὀραίνονται ἀπὸ τὴ θαυματουργὴ παλέτα του, ζυμωμένα μὲ φῶς και ριγμένα στὸ μουσαμὶ ἀπὸ χέρι παντοδύναμο κ' ἐμπνευσμένο—ἀποτελεῖ ἕνα παντοτινὸ ὕμνο στὴ δόξα τῆς ἀθάνατης Πατρίδας μας.

Κάϊρο

ΣΤΑΒ. ΣΤΑΒΡΙΝΟΣ

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΟΥΛΕΣ

ΠΕΤΡΟΥ ΠΙΚΡΟΥ: «**Σα θα γίνουμε ἄνθρωποι**» — Δηγήματα—ἐκδόση «**Λογοτεχνίας**» 1924.

Το δέφτερο βιβλίον του κ. Πικρού, ὕστερα ἀπὸ τὰ Χαμένα Κορμιά». Στὴν ἐπιφάνεια καμιά διαφορὰ μὲ τὸ πρῶτο: και τὰ δύο με τὸν ἴδιο σκοπὸ γραμμένα, με τὸν ἴδιον τύπον, τὸ ἴδιο περιβάλλον κι ἀκόμα σκεδὸ τὸν ἴδιον τρόπο στὴν ἐκφραση. Στὸ βάθος ὅμως ἐκπέσει μιὰ διαφορὰ, μεγάλη διαφορὰ: Στὰ «**Χαμένα Κορμιά**» ο Π. φαινόταν ἀλάερος να διερευνῆ τοὺς ἀθρώπους του φαινόταν ο Συγγραφέας Π... Ὅμως τώρα θέλησε να φανῆ πιό τετὸ ἀντικειμενικός, ν' αφήσῃ τὸν κόσμο τὸν ἔργων του να μιλήσῃ μόνος του για τὴ ζοῆ που ζε, να παραπονεθῆ, να εἰπῆ τὸ αἰῶνιο του ὄνειρο: «**σα θα γίνουμε ἄνθρωποι**»—ἀπτά, ὄχι μονάχα στὸ πρῶτο τῆς σειράς, μα και στάλλα. Κ' ἔτσι μένουμε ἀσυγγίνητοι, βλέποντας, πράξες κι ἀζούγοντας κουβέντες, που τις ἔχουμε δη. και ἀκούσει τόσες φορές.

Ἐπειτα, δε μας δίνει τίποτ' ἄλλο πρὸς φωτογραφίες—α βγάλουμετὸ «**Μπουναμά**», «**Χουανίτα**» κ' οἱ γάμοι τῆς Ἰρμας... Και φωτογραφίες ὄχι χαρακτηριστικές.

Κι ἀκόμα ἐνα ἄλλο κακό: ο φακὸς τῆς μηχανῆς του, τὴν ὥρα που ἔπερνε τις φωτογραφίες εἴτανε φαίνεται, πολὶ λερωμένος και τις ἀπόδωσε πολὶ ἀσκήμα κι ἀνταιστητικά. Δεν πιστέβω να νομιστοῦμε σερνόντοφοι μιλόντες ἔτσι. Φαίνεται ἀκόμα πως ἡ ἀσκήμα σφτὴ ἄρσσε στὸν Π. και λέρωσε και τὰ φάρμακα τῆς ἐμφάνισης κι ἔτσι σε μερτές-μερτές μας δίνει τόσο ἀπογορευτικά κομμάτια.

Κατὰ τὴ γνώμη μου, θα προτιμοῦσα τὸν Π. τὸν «**Χαμένον Κορμιά**». Ο Π. του «**σα**» θα γίνουμε ἄνθρωποι—ξαναλέω: ὅσω ἀπὸ μερικά, πούναι ἀληθινὰ πρῶτοτα σὺλλήψης κ' ἐχτέλεσης—για μένα δὲν ὑπάρχει.

ΑΠ. ΜΑΓΓΑΝΑΡΗ: «**Τὸ Ταξίδι**» —σε λυρικούς στίχους— Ἀθήνα 1924

Τὰ ἴδια και τὰ ἴδια θέματα, που συγγινάνε τὸν κάθε ἄνθρωπο: τὸ Φθινόπωρο, ὁ ἥλιος ἡ ξανητεία, ἡ ἀγάπη...

Ὁ πόνος για τὴν ἀγάπη, που ἀφίνουμε, πέρνοντας τὸ πρῶτο μονοπάτι, που ἀνοίγεται μπροστά μας, και μὴν ξαίροντας α θα τὴν ξαναβροῦμε, α θα γυρίσομε πάλι...

Κι ἀρχινάει τὸ «**Ταξίδι**»... Στὸ δρόμο μας βροῦσεται ἡ ἀγορασμένη ἀγάπη... Μα και κείνη θα τὴν ἀφήσομε κάποτε τραγοδόντας:

«**Γιζέτα μᾶς ἔφτασε ὁ καιρός καινούργιου μισομοῦ...**» Ἀπτό εἶναι τὸ «**ταξίδι**»: Ἐνα πραγματικὸ ταξίδι, τραγοδημένο γλυκά και παθητικά...

Στὸ διάστημα τοῦ ταξιδιοῦ θα τραγοδησομε κι ὅτι μᾶς συντρόφευε στις ὄρες τῆς ἀνίας μας, τῆς μοναξιάς, τὸν πόνον... τὸν πρῶτα ἀσημαντά για τοὺς ἄλλους...

Τὰ «**Φθινοπωρινὰ εἰδύλλια**» κι ξαναδιαβάσω τώρα. Ὅσω βρέχει σιγιλὰ κι ἀδύρεβα. Προχωρόντας στὸ διάβαση τραγοδιῶν ὅπως στις σελίδες 41, 42, 46, 53... θαρροῦ πὸς ἔρχεται κάποιος χειμῶνας, πὸς φτάνει ἀπὸ ὅρα σ' ὅρα κι ας εἶναι μέρες βροχερές Ἀνοίξε...

Ἔτσι εἶναι πέρα—πέρα τὸ βιβλίον του κ. Μαγγανάρη: τὰ ἴδια θέματα, εἰπομεν, ὅμως

με τρόπο καθαρά ἀτομικό, με τόσο πάθος, που σὺ μεταδίνει ὅλη τὴ συγγίνηση που ἀιστάνθηκε ὄντας τάγραφε...

Ἀπὸ τὴ σειρά «**Φθινοπωρινὰ εἰδύλλια**» ἐξχωρίζω ἀπὸ τις «**Σπουδές**» τὸ IV: εἶναι ελεφτερόστομο, ἀλλὰ ἡ ελεφτεροστομία του εἶναι τόσο ἐφροῦσσα, τόσο κομψὰ ἐφροσμένη.

Ἀκόμα ἀπὸ τὸ μέρος ἀπὸ τὸ ἐξχωρίζω τὰ **Μοτρίγαιον** κάποιον στίχο ἀπὸ ἀπτά εἶναι πραγματικὰ ὑποδείγματα λακωνικότητας και κομψοῦ κ' ἰδιαιτέρα σὺ 5, 6, κι 7.

Τὰ ἴδια θέματα και για τὸν «**Ὁμορφὸς κόσμος**».

Ὁ κ. Μαγγανάρη τραγοδαε κείνο που ἀιστάνεται και τὸ τραγοδαε με εἰλιζόντια. Δε μεταχειρίζεται ῥίμες και μέτρα, που να φανερόνουν ἐπιτήδεση, παρὰ κάπου—κάπου. Μπορεῖ να τὰ κράτησε για τὸ «**Στα δεσμά του στίχου**»—χωρὶς βέβαια να βγῆ ἐληρωμένος.

ΠΕΤΡΟΥ ΧΑΡΗ: «**Παιδικὸι διάλογοι**» Ἐκδόση Ζηκιάκη 1924.

Μιά ἐργασία, που πρέπει να προσεχτὴ πολὶ.

Λιάλογοι, κωμωδίες και δραματάκια, γραμμένα με πολλὴ ὄρεξη με πραγματικὸ κέφι, χωρὶς καμιά ἐπιτήδεση. Τόσο λεπτά, και με τόση ἀφέλεια που θαρορεῖς πὸς γράφτηκαν ἀπὸ ἕνα πολὶ μορφωμένο παιδί και τόση ἀληθινὰ και με τόση παρατηρητικότητα, που θαρορεῖς και τάγραφε κάποιος παπὸς για τὰ ἐγγόνια του, που τόσο ταγαλά και θέλησε να τοὺς χαρίσῃ, με τὸ διάβασμά τους ἢ τὴν παρόστασή τους τις πιο ἐφχάριστες ὄρες τῆς παιδικῆς τους ζωῆς...

Ψυχολογία τῆς παιδικῆς ψυχῆς—τόσο δύσκολη—ὄσο λίγοι τὴν πέτυχαν ως σήμερα. Γλώσσα τόσο ἀπλή και στρογγυλή, που να μὴ σκοντάψῃ ποτέ τὸ στόμα κ' ἐκείνη τοῦ παιδιοῦ.

Κι ὁ διάλογος τόσο προσεγγμένος. Ὁ κ. Ζηκιάκης ἔκανε πολὶ καλά να ἐκδόση μιὰ τέτοια βγενικὴ και ἐφσυνήδειτη ἐργασία, που, ἀν ἔβρη μιμητές, μπορεῖ να σώσῃ τὰ παιδιὰ μας, που τὰ λογῆς—λογῆς ἀναγνώσματα τοὺς στοιμάζουν ἕνα

δρόμο μακριὰ ἀπὸ τὸ φῶς, χωρὶς ἄλλο...

Θάξιζε να μιλήσῃ κανεὶς πολὶ πλατὰ για τὸ βιβλίον ἀπὸ τὸν κ. Χάρη, γιατί με τὴν ἐκδόσή του, κάθε τι που γράφεται για τὰ παιδιὰ συστηματοποιεῖται και ἀνεψώνεται στὸ ἐπίπεδο τῆς δημιουργικῆς λογοτεχνικῆς ἐργασίας. Βέβαια πως κι ἄλλοτε δόσανε σημαντικὴ πνευματικὴ τροφή στα παιδιὰ ἐργάτες τῆς πέννας σάν τὸ Ζαχαρία Παπαντωνίου, τὸν Παπαμυχαῖλ Ν. (Ἐλατο), τὴν Ἀρσινόη Παπαδοπούλου, τὴν Καζαντζάκη...

Μα ἡ ἐκδόση τῶν ἐργῶν ἐκείνων μὴ προδιαθετε πὸς τὰ βιβλία ἀπτά εἶναι για τὰ παιδιὰ μονάχα και μάλιστα θὰ τὰ μελετοῦσαν με τὴ βοήθεια του Δακτύλου. Ἐνὸ τὸ βιβλίον του κ. Χάρη μπορεῖ να τὸ διαβάσουν κάθε ἡλικίας παιδιὰ και χωρὶς καμιά βοήθεια...

Και ἕνα ἄλλο ἀκόμα: ὅσοι ἀπὸ τοὺς Νέους μας ἔχουν κάποιον κλίση στὸ Θέατρο, μποροῦνε να πάρουνε μαθήματα σκηνηκῆς οἰκονομίας κ.λ.π. λοιπὸ τὰ δραματάκια—μεγάλια δραμάκια για τὴν παιδικὴ ψυχὴ—και τις κωμωδίες ἀπτῆς του κ. Χάρη... Νάνα βέβαιον πως θα κερδοσύνε ἀρετά...

ΑΓΓΕΛΟΣ ΜΕΝΤΖΕΛΙΔΗΣ

«**Ὁ ἐθνικὸς ἔθνος και ὁ Σολωμός**».

Β. Σταματέλου, δ. φ. Ἐπιθεωρητὴ Δημ. Σχολείων στὴν Ἀθήνα. Μιὰ πολὺ ὀμορφη μελέτη για τὸ Σολωμὸ και τὸ ἔργο του, και ἰδιαίτερα για τὸν Ἐθνικὸ μας ὕμνο μᾶς δίνει ὁ Καθηγητὴς κ. Β. Σταματέλος, σ' ἕνα βιβλιαράκι πὸς ἔβγανε ὁ ἐκδ. οἶκος Α. Γ. Ράλλη. Χωρὶς να προστέσομε περισσότερα στὸ πρῶτο μας φύλλον, συστείνουμε τὸ βιβλίον ἀπὸ στοὺς δακτύλους κυρίως και σὲ κάθε διανοούμενο για ἅπα ραίτητο.

Σ' ἄλλο μας φύλλον θὰ πῶμε περισσότερα.

N.M.

ΣΗΜΕΙΩΣΟΥΛΕΣ

Τὰ «ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΤΕΤΡΑΔΙΑ» θγήκανε μὲ το σκοπὸ νὰ ἐξυπηρετήσουνε πολὺ καὶ τὸ εὐακαλιχὸ κόσμο. Δὲ θρήκαμε ὅμως τὴν προθυμία πού περιμέναμε. Φανταζόμαστε πὼς οἱ δασκάλου μας βρίσκοντας ἕνα ὄργανο θὰ ξεσπάζανε μὲ τὰ παράπονά τους, μὲ τίς ιδέες τους, τίς προτροπές τους, ἀφοῦ τὸ περιοδικὸ μας θὰ δεχότανε κάθε συνεργασία τους.

Ἄς ἐλπίσουμε πὼς πέρνοντάς το στὰ χέρια τους θὰ τὸ ὑποστηρίξουνε καὶ δὲ θὰ ἔχουμε νὰ ποῦμε στὸ ἐρχόμενο τίποτα.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς δασκάλους μας, κρῦβουνε μέσα στὰ σεργιάρια τους πολλὰ ὄμορφα πρᾶματάκια ἀνέκδοτα ἀπὸ τὴ σχολικὴ ζωὴ τους, τὴ ζωὴ τῆς ἐπαρχίας. Πολλὲ θὰ θέλαμε νὰ τοὺς βοηθούσαμε δημοσιεύοντάς τα. Τὰ περιμένουμε.

Δίνουμε καὶ μιὰ ἐγκαιρία ν' ἀναδειχτοῦν μὲ τὸ διαγωνισμὸ μετάφρασης πού κυρήξαμε τὴ μετάφραση ἀφτῆ ἔπειτα θὰ τὴν κάμουμε βιβλιογράφι καὶ θὰ εἶναι τὸ πρῶτο πρᾶξιμο ἀναγνωστικὸ, ὠφέλιμο γιὰ τὴν οἰκογένεια.

Βέβαια ἄλλη ἐμφάνιση θέλαμε νὰ δώσουμε στὰ «Φιλολογικὰ Τετράδια» τὸ ὑποσχόμενατε ἀργότερα γιὰτὶ θρήκαμε πολλές δυσκολίες στὰ τυπογραφεῖα μας.

Ζητοῦμε καὶ κάτι ἄλλο ἀπὸ τοὺς δασκάλους ὄμορφα, διδαχτικὰ καὶ διασκεδαστικὰ προβλήματα, διαγωνισμοὺς.—Οἱ πέντε ὄμορφότεροι διαγωνισμοὶ πού θὰ ἐγκρίνουμε θὰ βραβεύονται ὁ καθένας καὶ μ' ἕνα βιβλίον τοῦ Βιβλιοπουλείου «Γράμματα».

Ὅλοι ὅσοι διαβάζουνε τὰ «Φιλολογικὰ Τετράδια» μποροῦνε νὰ γράφουνε συντρομητίες καὶ θὰ ἔχουνε τὸ 15ο/ο κέρδος.

Κάθε μῆνα δὲ ὅποιος ἔχει γράψει περισσότερους θὰ πάρει κ' ἕνα βιβλίον τοῦ Βιβλιοπουλείου «Γράμματα».

Ἐρχόμαστε νὰ φχαριστήσουμε ἰδιαιτέρα γιὰ τὴν προθυμία πού δείξαμε νὰ ὑποστηρίξουνε τὸ περιοδικὸ μας τὴν Κκ Ἄργ. Τριανταφύλλου, τὸν Κο Ἄγγ. Σικελιανὸ καὶ τὸν κ. Π. Μαπαχριστοδοῦλου.

Προμηθεύουμε διάφορα βιβλία τοῦ Βιβλιοπουλείου «Γράμματα».

Κάνουμε ὅσο ἐκπτώσι, στοὺς συντρομητίες στοὺς δασκάλους καὶ φοιτητές.

Τὸ Περιοδικὸ «Καλλιτεχνικὴ καὶ φιλολο-

γικὴ ζωὴ» ἀναγγέλλοντας τὸ περιοδικὸ μα⁵ εσημείωσε πὼς θγίνει ἀπὸ τὸ διαχειριστὴ μας κ. Μ. Πριονιστῆ, τὸν τελευταῖο ὅπαδὸ τοῦ Ψυχάρη. Βέβαια δὲν ἔχει τὴν ἀπαιτήση ὁ κ. Μ. Πριονιστῆς νὰ εἶναι ὁ πρῶτος ὅπαδός του. Μεγάλῃ του ὅμως ἡ τιμὴ πού εἶναι καὶ ὁ τελευταῖος.

Κάθε μῆνα θὰ δάξουμε στὸ ξώφυλλο καὶ ἀπὸ μιὰ φωτογραφία ἀπὸ τοὺς διαλεχτοὺς τῆς λογοτεχνίας μας. Ἀρχίζουμε ἀπὸ τὸν Κο Θράσο Καστανάκη, τὸ συγγραφεὶ τὸν πριγκίπων, γιὰτὶ εἶναι καὶ ἡ πρῶτη πού πήραμε. Στὸ ἐρχόμενο θὰ ἔχουμε μιὰ τελευταῖα τοῦ Ψυχάρη.

Παρακαλοῦμε ὅσους στέλουνε συντρομές ἢ συνεργασίαν νὰ τὴν συστεινουνε στὸ διαχειριστὴ μας Κο Μ. Πριονιστῆ. Στὸ ἀφῆξ τὸ Ἄθῃνα.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

«ΦΛΟΓΑ», Σπάρτη, συντρομὴ χρονιάτικη Ἀρ. 25.—Βγῆκε τὸ 1ο καὶ 2ο φύλλο... Μὲ διαλεκτὴ καὶ ὄμορφη ὄλη, καλογραμμένη ἀπὸ τὸν κ. Τεῦχος Ἄνθια Ὁ Τεῦχος Ἄνθιας ποιητῆς καὶ πεζογράφος δείχτηκε πολὺ δυνατὸς, περμένουμε τὸ 3ο φύλλο ν' ἀποδιαβάσουμε καὶ τὸ θεατρικὸ του ἔργο.

«ΝΕΑ ΤΕΧΝΗ» Λέκα 4, Ἄθῃνα. Περιοδικὸ πού τὸ βγάζει ὁ Βαγιάνος, γεμάτο ιδέες καὶ γνώμες γιὰ τὸν Ἄλεξαντριανὸ ποιητὴ Καβάφη. Μεγάλῃς ἀξιώσεσ δὲν ἔχει, παρὰ μόνον ὅσες ἀφοροῦνε τὸν Καβάφη.

«ΚΛΑΣΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ». Βγαίνει κάθε 15 καὶ διεφτύνεται ἀπὸ τὸν κ. Ἰσαντρο Ἄρι. Βγῆκε φαίνεται γιὰ νὰ γράψει τὴν βιογραφία τὸν λογίων μας σατυροῦντας ἢ κολακεύοντας. Καὶ φαίνεται πὼς θὰ καταλήξῃ σὲ ἀφτοβιογραφία.

ΦΙΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ. Μᾶς ἀρέσει πολὺ, καὶ θέλουμε νὰ ἐλπίσουμε πὼς θὰ ἐξακολουθήσει τὴν ἴδια του ἐμφάνιση.

«ΑΡΙΩ». Περιοδικὸ πού βγαίνει στὴν Ἄλεξάντρια μὲ διαλεκτὴν συνεργατία. Τὸ τελευταῖο 4—5 πού κυκλοφόρησε ἀφτὲς

τίς μέρες ἔχει ξεπεράσει σὲ ἐμφάνιση καὶ συνεργασία κάθε περιοδικὸ λογοτεχνικὸ. Γιὰ συντρομητές, γράψετε «Γράμματα», Β. Ρ. 1145, Ἄλεξάντρια.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ

μετάφρασης ἀπὸ τ' ἀρχαῖα στὸ νέο.
ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
τοῦ Πλουτάρχου

Δίνουμε διορία ἴσαμε τίς 6 τ' Ἀβγοῦστου, σ' ὅσους θέλουνε νὰ μεταφράσουνε σὲ γλώσσα καθάρια δημοτικὴ τὸ ἀπάνω βιβλιαράκι.

Ἡ καλύτερη μετάφραση θὰ πάρει γιὰ βραβεῖο. Ἀρ. 1000

Κριτικὴ ἐπιτροπή θὰ διοριστῆ ἕνας γλωσσολόγος κ' ἕνας λόγιος καθηγητῆς.

Σημειώνουμε πὼς κάθε μετάφραση πρέπει νὰ συνοδεύεται καὶ μὲ 20 δρ.

Θὰ ὑπογράφεται μ' ἕνα ψευτόνομα καὶ μέσα σὲ ἰδιαιτέρο φακελάκι τὸ πραγματικὸ ὄνομα.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ἡ Ζωὴ μας εἶναι γεμάτη μὲ τόσα ὄμορφα ἀνέκδοτα, ἀστεῖα ἢ καὶ σοβαρά. Κάθε μῆνα λοιπὸν θὰ βραβεύουμε 5—10 τὰ καλύτερα κ' ἔτσι στὸ τέλος τοῦ χρόνου, θὰ βγάνουμε ἕνα βιβλιαράκι, ἀπὸ 100—150 σελίδες.

Ὅλοι μποροῦνε νὰ μᾶς στείλουνε. Φτάνει νὰ εἶναι ὄμορφογραμμένα σὲ δημοτικὴ γλώσσα καὶ νὰ ἔχουνε κάποιο ἐνδιαφέρον. Κάθε ἀνέκδοτο πού θὰ ἐγκρίνεται θὰ παίρνει 20 δραχμῆς θὰ δημοσιέβεται στὰ «Φιλολογικὰ Τετράδια».

Ὁ καθένας μπορεῖ νὰ στείλει περισσότερα ἀπὸ ἕνα.

Κάθε ἀνέκδοτο ὅμως πρέπει νὰ συνοδεύεται καὶ μὲ 3 δρ. ἔξοδα ἐγκρίσεως.

Κάθε ἀνέκδοτο δὲ θὰ εἶναι περισσότερο ἀπὸ μιὰ σελίδα τυπογραφικὴ, σχῆμα 160.

ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΘΙΟ

κ—ν—τ—κ—λ—κ—ρ—χι—σι
γ—λ—

Ἄριθ. 1.

Ὄνομα

Σύστασις

Κάθε λύση πρέπει νὰ συνοδεύεται καὶ μὲ τὸ ἀπάνω δελτίον Ἄρ 1, ἐπίσης καὶ μὲ μιὰ δραχμὴ, γιὰ δικαίωμα συμμετοχῆς στὴν κλήρωση. Μπορεῖτε νὰ στείλετε ὅσο δελτία θέλετε, γιὰτὶ ὅσα δελτία καὶ τόσες φορές θὰ μπεῖ καὶ τὸνομά σας στὴν κλήρωση.

Κερδιζοῦνε:

Ὁ 1ος ἕνα ζευγάρι παπούτσια ἀντρίκια ἢ γυναικεῖα πού προσφέρει ὁ οἶκος. Κ. Βερέτσου Ἀθῆλου 194.

Ὁ 2ος δραχμῆς 50.

Ὁ 3ος δραχμῆς 30.

4ος, 5ος, 6ος, 7ος, 8ος, 9ος, 10ος ἀπὸ 10 δρχ. σὲ μετρητά, ἢ σὲ βιβλία.

ΤΑ ΠΟΙΟ ΣΤΕΡΕΑ

ΚΑΙ ΦΤΗΝΑ ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ
ΘΑ ΤΑ ΒΡΗΤΕ ΣΤΟΥ

Κ. Ν. ΒΕΡΕΤΣΟΥ

Αἴολοῦ, 194.